

JUNI 2025

De professionelles dilemma

Profession og læring i
spændet mellem krav
og kerneopgave

UDARBEJDET AF:
SOFIE INGEMANN HAANING

Aalborg Universitet
Læring og forandringsprocesser

STANDARD FORSIDE TIL EKSAMENSOPGAVER

Fortrolig

☐

Ikke fortrolig

☒

Prøvens form (sæt kryds)	Projekt	Synopsis	Portfolio	Speciale X	Skriftlig hjemmeopgave/24 timers prøve
-----------------------------	---------	----------	-----------	---------------	--

Uddannelsens navn	Læring- og forandringsprocesser	
Semester	10. semester	
Prøvens navn/modul (i studieordningen)	Speciale	
Gruppenummer	Studienummer	Underskrift
Navn Sofie Ingemann Haaning	20231113	
Afleveringsdato	02/06-25	
Projekttitel/Synopsistitel/Speciale-titel	De professionelles dilemma – Profession og læring i spændet mellem krav og kerneopgave	
I henhold til studieordningen må opgaven i alt maks. fylde antal tegn	144.000	
Den afleverede opgave fylder (antal tegn med mellemrum i den afleverede opgave)	Samlet: 141.668 Projekt: 133.853 Artikel: 7.815	
Vejleder (projekt/synopsis/speciale)	Birthe Lund	
Jeg/vi bekræfter hermed, at dette er mit/vores originale arbejde, og at jeg/vi alene er ansvarlig(e) for indholdet. Alle anvendte referencer er tydeligt anført. Jeg/vi er informeret om, at plagiering ikke er lovligt og medfører sanktioner. Regler om disciplinære foranstaltninger over for studerende ved Aalborg Universitet (plagiatregler): http://www.plagiat.aau.dk/regler/		

Indholdsfortegnelse

Forord.....	3
Abstract.....	4
Kapitel 1 – Introduktion	6
1.1 <i>Indledning</i>	6
1.2 <i>Problemfelt.....</i>	7
1.3 <i>Problemfeltet taget ind i en konkret empirisk kontekst.....</i>	8
1.3.1 Kommunens håndtering af implementeringen	8
1.3.2 Forudgående forandringer på området	9
1.3.3 Min rolle ifm. mit praksisforløb	10
1.3.4 Evalueringsens fund og deres betydning for dette speciale	10
1.4 <i>Problemformulering</i>	12
Kapitel 2 – Viden om feltet; aktuel forskning på området	12
2.1 <i>Brugen af koncepter i danske daginstitutioner.....</i>	12
2.2 <i>Pædagogers autonomi udfordres af den øgede konceptualisering.....</i>	14
2.3 <i>Læring på arbejdspladsen</i>	14
Kapitel 3 – Metodologi og undersøgelsesdesign	15
3.1 <i>Kritisk teori som videnskabsteoretisk ståsted.....</i>	15
3.1.1 Specialets erkendelsesinteresse	16
3.1.2 Ontologisk perspektiv	17
3.1.3 Epistemologisk perspektiv.....	17
3.2 <i>Empiriindsamlingsmetode</i>	18
3.2.1 Semistrukturerede interviews	18
3.2.2 Udvalgelse af informanter	19
3.2.3 Deltagerobservationer.....	20
3.3 <i>Abduktiv tilgang.....</i>	20
3.4 <i>Analysestrategi</i>	21
3.5 <i>Ethiske overvejelser og min rolle som forsker.....</i>	23
Kapitel 4 – Metateori; begrebsafklaring af anvendte begreber.....	25
4.1 <i>Forvaltningen som organisation og rammesætter for professionsudøvelse.....</i>	25
4.1.1 Et historisk blik på forvaltningen som organisation.....	26
4.1.2 Forvaltningen i dag og dennes betydning for den konkrete kontekst.....	26
4.2 <i>Kendetegn ved den pædagogiske profession</i>	27
4.2.1 Det professionelle skøn	27
4.2.2 Den professionelle identitet og professionsidentitet.....	29

Kapitel 5 - Præsentation af analysens teoretiske fundament	30
5.1 Den professionelle dømmekraft.....	30
5.2 Læringen i et krydspres mellem forskellige organisationslogikker.....	33
5.2.1 Produktionens logik og tilpasningsorienteret læring.....	34
5.2.2 Udviklingens logik	35
5.3 Jürgen Habermas	35
5.3.1 Menneskets handlinger	36
5.3.2 Samfundets sfærer	37
5.3.3 Systemverden og livsverden.....	38
Kapitel 6 – Analyse.....	40
6.1 Når strategi og praksis mødes – systemverdens indpas på omsorgens territorium	40
6.1.1 Første delkonklusion.....	47
6.2 Faglig kerneopgave eller Facebook opslag? En profession i forandring.....	47
6.2.1 Anden delkonklusion	54
Kapitel 7 – Teoridiskussion	54
Kapitel 8 – Konklusion	55
8.1 Specialets begrænsninger og mulig videreførelse af problemfeltet.....	57
Litteraturliste.....	58
Kapitel 9 – Artikel	61
Artiklens litteraturliste	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.

Forord

Med udarbejdelsen af dette speciale markeres min afslutning på kandidaten Læring og forandringsprocesser ved Aalborg Universitet. Specialet er udarbejdet i perioden 1. februar til 2. juni 2025.

Specialet undersøger, hvordan den pædagogiske praksis indenfor Handicap- og socialpsykiatri påvirkes af det øgede krav om dokumentation og hvordan de professionelle begår sig imellem disse krav og deres egen professionelle forståelse af deres kerneopgave. Endvidere dykker specialet ned i hvordan de forvaltningsbestemte rammebetingelser påvirker de professionelles praksisudøvelse. Specialet henvender sig derfor til forskere, fagprofessionelle og studerende med interesse for forandringsprocesser i en pædagogiske kontekst i offentligt regi og hvordan samfundsstrømninger og professionsudøvelse gensidigt påvirker hinanden.

Specialet er udarbejdet i samarbejde med en anonymiseret Nordjysk kommune foruden hvem undersøgelsen af dette felt ikke havde været muligt. En særlig tak skal i den forbindelse lyde til den socialfaglige konsulent, der var min vejleder ifm. mit praksisforløb hos den pågældende kommune. Tak for åbenhjertige dialoger, der gav indsigter og perspektiver jeg ikke ville have været foruden. Tak for det ansvar jeg fik lov at få og for den faglige og personlige udvikling praksisforløbet bar med sig.

Slutteligt vil jeg gerne benytte denne anledning til at rette en stor, varmtfølt tak til min vejleder Birthe Lund, der gennem hele processen har ageret fantastisk sparringspartner med sin store faglige ballast og indsigt i feltet. Tak for gode dialoger, tak for faglige indspark, tak for at rumme de frustrationer en sådan specialeproces også drives af og for at være med til at omdanne frustrationerne til motivation og drivkraft for det fortsatte arbejde. Tak.

Med ønsket om god læselyst.

Sofie Ingemann Haaning

Abstract

This paper is based on a practical internship in a municipality in Northern Jutland, within the Department of Disability and Social Psychiatry. During this internship, a curiosity arose regarding the collaboration between the administration as an organization and the professionals.

The paper explores, based on qualitative data in the form of semi-structured interviews and participant observations, how the professionals' practice is influenced by increasing documentation requirements, and how the surrounding conditions set by the administration affect the professionals' opportunities for professional development and learning.

Based on critical theory as the epistemological standpoint, the above is examined using Jürgen Habermas' theories regarding the system versus the lifeworld as well as Per-Erik Ellström's theory of learning in the tension between the logic of production and the logic of development. These are supported by core concepts within a pedagogical context, namely professional estimates as defined by Harald Grimen and Anders Molander, professional judgement as defined by Carsten Pedersen, and Kåre Heggen's definition of professional identity.

Through the analysis, the complexity characterizing the pedagogical field is outlined, in which professionals, as representatives of the system world, must act within a life-world context in relation to the citizens. This inherent paradox is emphasized in the work with documentation, where the administration's requirements represent a goal-oriented practice that emphasizes efficiency and measurable outcomes.

In the end of the paper, I discuss in which length another perspective on learning could have provided with perspectives not represented in the chosen theories. This theoretical discussion is based on Jean Lave's theory about situated learning and legitimate peripheral participation.

Just as pedagogical practice rarely offers clear-cut answers, neither does this analysis. It indicates that adaptive learning sometimes provides relief and a welcome delineation of pedagogical tasks for professionals, while at other times it conflicts with their professional judgment and understanding of sound pedagogical practice, resulting in adaptations to unfavorable conditions. Development-oriented learning is a central element in pedagogical practice, where each citizen and situation is unique, calling for the professional's ability to think creatively in task resolution. As this learning occurs

inherently within the pedagogical profession, it appears that the many administration-driven changes only increase uncertainty and stress among professionals.

The analysis paints a picture of a profession under pressure, where the cohesion is challenged by the influence of the system world on the pedagogical field. A picture emerges of an experience-based understanding of the professional identity which indicates the changes in the society that reflects on the decisions made on a political level seems to affect the professional and their meeting with the practical field and thereby have an impact on the shaping of the understanding of professional identity.

Kapitel 1 – Introduktion

1.1 Indledning

Op igennem historien har den pædagogiske profession udviklet sig og tilpasset sig samfundets behov. Disse behov og forskellige interesser, der dominerer den pædagogiske verden, har gennem tiden øget kompleksiteten for det pædagogiske personale, der hver dag skal udøve en praksis, der er spændt ud mellem mange forskellige og til tider modsatrettede interesser.

Vi har i efterhånden mange år levet i et samfund, der kan beskrives som den reflektive modernitet, som er kendetegnet ved, at de strukturer vi som samfund selv har bygget op, nu både vurderes og revurderes løbende og risikerer at blive genstand for kritik (Bech, 1997). Dette medfører at borgerne ikke længere automatisk tror på fremskridtet og kritiske reaktioner ansues som forventelige i kølvandet på offentlige instansers tiltag (Dahler-Larsen, 2004).

Noget af den kritik velfærdsstaten har været underlagt, omhandler en beskrivelse af de offentlige institutioner som værende for dyre, at de borgere der er i berøring med disse gøres langtidsafhængige af systemet og ikke gøres til aktive deltagere i deres egen behandling. De professionelle kritiseres i høj grad for at være beslutningstagere uden inddragelse og medbestemmelse af den enkelte borger, men med udgangspunkt i den professionelles subjektive værdisæt (Järvinen & Mik-Meyer, 2012). Den professionelles autonomi bliver hermed udfordret og i den reflektive modernitet oplever de professionelle i højere grad at skulle retfærdiggøre deres handlinger (Staugaard, 2023). De professionelle får dermed brug for et værn mod denne kritik, hvorfor læring er blevet et centralt begreb for de professionelle. Læring sidestilles med kompetenceudvikling og faglighed, hvorfor et fokus herpå kan ansues som et forsvar mod kritikken af velfærdsstaten og -professionerne (Lahn & Jensen, 2024).

Velfærdsstaten er desuden blevet kritiseret for ikke at have viden nok om den virkning forskellige ydelser har (Mik-Meyer, 2012). Denne kritik har haft indflydelse på den udvikling der er sket, hvor den professionelle i højere grad skal forholde sig til administrative opgaver om end det være sig dokumentation, arbejde med målsætning for borgerne eller på anden vis indrapportere resultater af forskellige initiativer.

Evalueringsbølgen indenfor den pædagogiske profession møder i den reflektive modernitet nemlig stor kulturel- og samfundsmæssig medvind af landets forvaltninger samtidig med, at diverse styringskoncepter vinder frem (Dahler-Larsen, 2004). Ny forskning viser at kommunerne bruger flere koncepter, altså manualbaserede metoder og værktøjer, i en pædagogisk kontekst end nogensinde før

(Bille & Kamp, 2025). Disse agerer styringsværktøjer, der gør det nemmere for forvaltningen af måle på effekten af pædagogiske tiltag. Denne tendens afspejles også i forståelsen af kvalitetsbegrebet, der ser ud til at blive defineret forskelligt med forvaltning som offentlig arbejdsgiver på den ene side og de professionelle på den anden. For de professionelle tales der om kvalitet som en indefra kommende ting, der knytter sig til en god professionsetik. Kvalitet er her båret af særlige karaktertræk hos den professionelle, der er af afgørende betydning for den professionelles praksisudøvelse (Staugaard, 2023). Modsat kommer kvalitet for forvaltningen i højere grad til at handle om de pædagogiske institutioners ydelser sammenholdt med prisen på dem (Staugaard, 2023). Her vægtes ydelsernes synlighed udenfor institutionerne og at der kan måles effekt af dokumenterede aktiviteter, hvilket giver kvalitetsbegrebet en kvantitativ karakter (Staugaard, 2023).

De professionelle befinder sig dermed i et felt, hvor forvaltningens kvalitetsstempel med effektivitet og målbarhed som kerneelementer, harmonerer dårligt med den professionelles egen forståelse af dennes professionelle identitet. Her er motivationen for uddannelsesmæssigt at søge i den pædagogiske retning oftest relateret til ønsket om at gøre en forskel og at være noget for andre mennesker (Staugaard, 2023). Den position den professionelle står i, understøttes yderligere af det vilkår, at den administrative dimension af den professionelles opgave vokser, hvormed den tid den professionelle har til omsorgsopgaverne reduceres (Järvinen & Mik-Meyer, 2012).

1.2 Problemfelt

Et af de steder, hvor de professionelle oplever at den administrative opgave fylder, er ifm. det øgede dokumentationskrav den pædagogiske praksis står overfor.

Pr. 1/1-25 blev det et lovkrav på landsplan, at alle institutioner indenfor Handicap- og Socialpsykiatri skal dokumentere på deres borgere ud fra et bestemt koncept kaldet Voksenudredningsmetoden 2.0 (VUM 2.0). Dette er besluttet på baggrund af et ønske om at ensrette den dokumentationspraksis der er på området. Dette ud fra en hypotese om, at sagsbehandlingen af borgernes sager på tværs af kommuner og diverse instanser forenkles og effektiviseres, såfremt alle dokumenterer ud fra samme koncept. Dokumentationsarbejdet har til formål at gøre det muligt at få indblik i hvilke beslutninger, der bliver truffet om borgeren og på hvilket grundlag disse beslutninger tages. Hvis en borger eller pårørende oplever, at noget er gået galt, kan dokumentationen bruges til at skabe et overblik over forløbet. Dermed spiller dokumentationsarbejdet en rolle ift. at sikre borgernes retssikkerhed. Desuden

fungerer dokumentation som værktøj til faglig refleksion. Det gør det muligt for de professionelle at danne sig et overblik over de forskellige borgeres udvikling sammenholdt med de pædagogiske tiltag, der evt. har været medvirkende til denne udvikling. Dokumentationsarbejdet rummer dermed et læringsperspektiv, idet de professionelle gennem dette forholder sig refleksivt til egen praksis. Ydermere udgør dokumentationen det materiale som bosteder og andre social- og specialpædagogiske tilbud vurderes ud fra ved eksterne tilsyn.

På Handicap- og Socialpsykiatri opleves der på landsplan store omgørelsesprocenter hos Ankestyrelsen. Dette betyder, at de beslutninger der er taget, ift. hvilket støttebehov den enkelte borger måtte have og hvilke hjælpeydelse dette udløser, ankes og dermed skal genvurderes. Dette resulterer i lang sagsbehandling, hvor borgerne kan komme til at stå i venteposition, da den endelige vurdering af støttebehov udskydes. Samtidig bliver der brugt mange ressourcer på at omgøre disse beslutninger. Det er dermed ikke fordelagtigt for hverken borgeren eller økonomien i det offentlige med de store omgørelsesprocenter. Håbet er at man med tiltaget om en ensrettet dokumentationspraksis vil kunne nedbringe denne procentsats (Socialstyrelsen, 2022, Voksenudregningsmetoden Version 2.0).

1.3 Problemfeltet taget ind i en konkret empirisk kontekst

Den indledningsvise beskrivelse af det spændingsfelt det pædagogiske personale befinder sig i, blev jeg opmærksom på under et praksisforløb jeg, som led i denne kandidatuddannelse, har haft hos en Nordjysk kommune.

I følgende afsnit vil jeg præsentere baggrunden for arbejdet med dette problemfelt, hvordan min interesse for emnet er opstået og argumentere for, hvordan empiri der oprindeligt var indsamlet med et andet anvendelsessigte, kan anvendes til at belyse, hvordan det øgede dokumentationskrav påvirker de professionelles praksis og hvordan de forvaltningsbestemte, organisatoriske rammebetingelser influerer på de professionelles læringsforudsætninger i praksis. Jeg vil redegøre for den kontekst empiriindsamlingen har foregået under med henblik på at skabe transparens og overblik over processen og dennes betydning for specialets udformning.

1.3.1 Kommunens håndtering af implementeringen

Det tidligere nævnte lovkrav om en ny dokumentationspraksis gav landets kommuner en opgave ift. at tilrettelægge og søsætte en implementeringsproces hos alle institutioner på området. Der lå ingen retningslinjer for, hvordan en sådan implementering skulle gribes an. Dette var op til den enkelte kommune. På baggrund af implementeringen af den nye dokumentationspraksis var jeg i efteråret

2024 i et tre måneders praksisforløb i Social og Seniorsekretariatet i den førnævnte Nordjyske kommune. Nærmere bestemt indgik jeg i kvalitetsteamet i Handicap- og Socialpsykiatri og den opgave jeg blev tildelt, var at udarbejde en evaluering af den fortløbende implementeringsproces af den nye dokumentationspraksis.

Hele 2024 havde den pågældende kommune arbejdet på at implementere denne nye dokumentationspraksis ude i de enkelte institutioner. Der var specifikt i denne kommune et ønske om at få løftet kvaliteten af den dokumentation de professionelle lavede på borgernes udvikling. Der var ydermere et ønske om at ensrette praksis omkring dokumentationen med henblik på at gøre det nemmere for forvaltningen at trække anvendelige data ud og der igennem få indblik i om diverse pædagogiske tiltag og initiativer, havde den ønskede virkning. Dette ville for forvaltningen kunne anvendes som et redskab ift. at vurdere driften af de enkelte institutioner og give indblik i om økonomien forvaltedes fordelagtigt.

Denne kommunes tilgang til implementeringen var at give alle medarbejdere og tilbudsledere¹ et tre timers introkursus, hvor de blev præsenteret for hvordan it-systemet, som den nye dokumentationspraksis skulle udføres i, rent lavpraktisk fungerede. Desuden fik de en introduktion til værdisættet bag den nye dokumentationspraksis. Derudover blev der uddannet superbrugere i alle institutioner. Disse superbrugere fik ekstra undervisning og skulle på baggrund heraf agere foregangsperson for dokumentationsarbejdet og guide og vejlede kollegaer i processen. På baggrund af denne undervisning skulle den enkelte tilbudsleder i samarbejde med superbrugere og medarbejdere fortsætte det videre arbejde med implementeringen. Der var ikke givet retningslinjer herfor, med det afsæt, at den enkelte institution dermed havde frihed til at tilpasse processen til deres aktuelle situation og individuelle behov.

1.3.2 Forudgående forandringer på området

Forud for denne implementeringsproces havde Handicap- og Socialpsykiatri i den omtalte kommune været igennem en større omorganisering. Der var netop blevet lavet en ny ledelsesstruktur, hvorfor mange både områdeledere² og tilbudsledere var nye på posterne. Endvidere var området blevet varslet om, at de snarligt skulle gå fra en rammestyrte økonomi til takststyring i forsøget på at rette op på en

¹ Tilbudsleder er den titel lederen for den enkelte institution har om end det er et botilbud eller et dag- og aktivitetstilbud

² Områdelederne er lederen for de enkelte områder, altså myndighed, børneområdet, voksenhandicap og socialpsykiatri

økonomi, der ifølge chefen for Handicap- og Socialpsykiatri var udfordret og havde behov for tættere styring. Ved rammestyringen fik hver institution årligt en pose penge, som de selv skulle stå for at forvalte og drive institution for. Takststyringen fungerer således, at der ved hver enkelt borger gøres op, hvilke ydelser han/hun er berettiget til og hvad det rent økonomisk koster. Pengene følger dermed med borgeren, hvilket giver større usikkerhed for den enkelte institution, da deres økonomiske situation hele tiden kan ændre sig, hvis en borger flytter eller de tildelte ydelser til den enkelte borger ændres. Denne form for økonomisk styring stiller større krav til dokumentationsarbejdet, da det bl.a. er på baggrund af dokumentationen at de statusrapporter, der anvendes af sagsbehandlerne til at vurdere borgerens støttebehov udarbejdes.

1.3.3 Min rolle ifm. mit praksisforløb

Jeg havde under mit praksisforløb min daglige gang på forvaltningen, hvor jeg indgik i hverdagen sammen med forvaltningens ansatte, herunder socialfaglige konsulenter og udviklingskonsulenter. Disse blev mine nærmeste kollegaer i forløbet. Min opgave i praksisforløbet var som nævnt at udarbejde en evaluering af implementeringen af den nye dokumentationspraksis ved at interviewe alle tilbudsledere samt en medarbejder fra hver institution og på baggrund heraf samle fundene i en evalueringsrapport. Dette blev i alt til 28 interviews og et udsnit af disse danner sammen med feltnoter og empiri fra deltagerobservationer baggrund for arbejdet med dette speciale. Den pågældende kommune har givet samtykke til det videre arbejde med empirien og anvendelsen af det i nærværende speciale (Bilag 1).

1.3.4 Evalueringsfund og deres betydning for dette speciale

Evalueringsrapporten som blev til på baggrund af de afholdte interviews, var bygget op omkring udfordringer i implementeringsprocessen, succeshistorier herfra samt forslag til nye initiativer, der kunne hjælpe implementeringsprocessen videre. Rapporten indeholdt et afsnit for hver enkelt institution, der fremhævede de væsentligste fund fra det enkelte sted mhp. at undgå generaliseringer på tværs af institutionerne og dermed gøre det videre arbejde med implementeringsprocessen så målrettet som muligt. Endeligt var der nogle tematikker, der gik igen ved alle interviews. Disse fremhævede jeg som generelle udfordringer og succeser og udarbejdede forslag til fremtidige tiltag på baggrund heraf.

Evalueringsrapporten og fundene derfra blev fremlagt for chefen for Handicap- og Socialpsykiatri, de socialfaglige konsulenter, der havde stået for de didaktiske overvejelser bag implementeringsprocessen samt områdelederne.

Nogle af de fund der kom frem i kølvandet på de mange interviews, var bl.a. at medarbejdernes syn på og praksishåndtering af arbejdet med dokumentation i deres pædagogiske kontekst varierede utrolig meget. Der optrådte altså stor variation i, hvordan den enkelte professionelle navigerede i spændingsfeltet mellem dokumentationskravet og tiden sammen med borgerne. Samtidig blev der af mange italesat behovet for at finde mening i de nye krav til dokumentationsarbejdet. Medarbejderne gav udtryk for, at de ved tilpasning af dokumentationsredskabet og VUM 2.0 så det passede i deres konkrete kontekst og dermed blev et meningsfyldt værktøj, ofte kom i konflikt med deres ønske om også at levere det der af forvaltningen forventedes af dem.

Desuden blev samarbejdet mellem forvaltningen og de professionelle et tema i den samlede evalueringsrapport. I det felt jeg begik mig i, midt imellem begge parter og med løbende dialoger med dem hver især, blev jeg opmærksom på, hvordan de på trods af samme overordnede mål om at skabe tilbud til borgere af høj, faglig kvalitet, var styret af forskellige organisatoriske logikker og havde forskellige prioriteter i processen frem mod det fælles mål.

Der blev desuden italesat store usikkerheder fra de professionelle ift. hvad der af forvaltningen forventedes af dem i den fortløbende implementeringsproces og det videre arbejde med deres dokumentationspraksis. Der fremgik også flere eksempler på usikkerhed ift. hvor grænserne for hver parts beslutningshjemmel gik. Dette gjorde mig nysgerrig på samarbejdsfeltet mellem disse to parter og hvordan de overordnede, organisatoriske rammebetingelser influerer på den professionelles praksis og mulige læringsudbytte i en foranderlig, pædagogisk kontekst. Desuden blev der af flere informanter italesat samme udfordringer med tidligere implementeringsprocesser, hvilket kun øgede min nysgerrighed, da dette kunne indikere, at udfordringerne måske var mere generelle end blot knyttet til den konkrete implementering, jeg var i færd med at undersøge.

Disse fund har gjort mig nysgerrig på spændingsfeltet mellem forvaltning som organisation og de institutioner der hører derunder. To parter der på den ene side er hinandens tætteste samarbejdspartnere, men på den anden side ser ud til at opererer i verdener der både ift. organisationslogik og værdier befinder sig langt fra hinanden.

Alt ovenstående har skitseret perspektiver på vilkår for den pædagogiske professionsudøvelse, hvor det øgede dokumentationskrav spiller en central rolle. Samtidig agerer de kontinuerlige forandringer den pædagogiske praksis er underlagt med løbende inddragelse af diverse koncepter mulige læringsrum for de professionelle og mit arbejde med den indhentede empiri har øget min nysgerrighed for, hvordan de organisatoriske rammer spiller ind i udnyttelsen af disse mulige læringsrum.

På trods af at anvendelsesformålet med den indsamlede empiri oprindeligt var tilegnet udarbejdelsen af evalueringsrapporten ovenpå implementeringen af den nye dokumentationspraksis, viste det sig at blive dialoger, der blandt mange andre tematikker, kom til at omhandle mødet mellem strategi og praksis, om det vedvarende spændingsfelt de professionelle oplever at stå i og hvordan dette influerer på den professionelles praksisudøvelse. Udvalgte interviews og citater fra deltagerobservationer og feltnoter danner derfor baggrund for dette speciale.

På baggrund af alt ovenstående er jeg nået frem til følgende problemformulering.

1.4 Problemformulering

Hvordan påvirker de forvaltningsbestemte rammebetingelser, særligt implementeringen af den nye dokumentationspraksis, pædagogernes praksis og handlemuligheder i kommunale institutioner hørende under Handicap- og Socialpsykiatri? Og hvordan præger rammebetingelserne de professionelles muligheder for læring i disse institutioner?

Kapitel 2 – Viden om feltet; aktuel forskning på området

I følgende afsnit vil jeg præsentere forskning, der på en eller anden vis relaterer sig til de emner jeg med min problemformulering berører. Dette gør jeg med henblik på at skitsere forskningsfeltet som mit speciale lander i og bidrager til. Samtidig kan eksisterende forskning være med til at belyse perspektiver af mit problemfelt og dermed bidrage til nye indsigter i arbejdet med dette speciale.

2.1 Brugen af koncepter i danske daginstitutioner

Forsker Christian Aabro er lektor ph.d. ved pædagoguddannelsen på Københavns professionshøjskole. Han har gennem flere år fokuseret på brugen af koncepter i en daginstitutioners kontekst. Tilbage i 2014-2015 udarbejdede han en kortlægning over de danske kommuners brug af disse. Nu har han igen, denne gang i samarbejde med Anne Mette Buus, lektor ved pædagoguddannelsen VIA University College, lavet en sådan kortlægning (Bille & Kamp, 2025). Kortlægningen er baseret på

spørgeskemaundersøgelser, der anvendes i udarbejdelsen af en ny bog (Metoder i daginstitutioner, politik, pædagogik og børneliv), hvor alle landets kommuner har deltaget. Aabro og Buus' kortlægning viser, at i to ud af tre kommuner er mindst 10 koncepter i spil. Endvidere viser deres forskning at anvendelsen af koncepter i danske daginstitutioner har været stødt stigende gennem de seneste år (Bille & Kamp, 2025). Dette understøtter det beskrevne spændingsfelt, hvor professionsudøverne skal navigere imellem de forskellige koncepters værdisæt og faglige fokus og hvor den øgede strukturering af praksis mindsker råderummet for det professionelle skøn.

Aabro har endvidere undersøgt pædagogers meningsdannelse i lyset af netop den øgede konceptualisering af praksis. Dette har han gjort ved at interviewe 15 pædagoger og udarbejde en analyse af deres udsagn (Aabro, 2020). Denne analyse peger på at brugen af koncepter påvirker den pædagogiske praksis på flere måder. På den ene side udfordres pædagogernes professionalisme idet råderummet for anvendelse af dømmekraft og professionelle skøn indsnævres med koncepterne, mens koncepterne på den anden side bidrager til et fælles, fagligt sprog blandt det professionelle. Dette er med til at øge den professionelle stolthed, hvor deres praksis ikke "bare" er baseret på den enkeltes individuelle erfaringer (Aabro, 2020).

Selvom ovenstående forskning fokuserer på daginstitutionsområdet, kan man med rimelighed antage, at de pædagogiske og samfundsmæssige strømninger, der øjensynligt har ledt til brugen af de mange koncepter på daginstitutionsområdet, også retter sig mod det special- og socialpædagogiske område. Med henblik på at lave en sammenligning, har jeg spurgt socialfaglig konsulent ind til brugen af koncepter indenfor handicap- og socialpsykiatri i den førømtalte Nordjyske kommune. I kommunen bruges der indenfor daginstitutionsområdet 13 koncepter (Aabro, 2024), mens der på handicap- og socialpsykiatri anvendes fem.

Perspektiver fra denne forskning, kan på trods af at den forholder sig til daginstitutioner anvendes til at belyse dette projekt, der forholder sig til det Handicap- og Socialpsykiatriske område, da den påvirkning anvendelsen af koncepter har på det pædagogiske personales praksis ikke som udgangspunkt er betinget af den brugergruppe, der arbejdes med i den enkelte kontekst. Om end der arbejdes med børn som i den omtalte undersøgelse, der beskæftiger sig med daginstitutioner eller om der arbejdes med voksne indenfor Handicap- og socialpsykiatri, kan den oplevede betydning af de rammer anvendelsen af koncepter sætter for praksisudøvelsen være sammenlignelige.

2.2 Pædagogers autonomi udfordres af den øgede konceptualisering

En rapport udarbejdet af VIVE og Danmarks evaluerings institut peger på at kvaliteten i danske daginstitutioner er for lav og i kølvandet på en sådan rapport peger pilen ofte på det pædagogiske personale. Diskussionen der er opstået på baggrund af rapporten, er kommet til at handle om netop det pædagogiske personales kompetencer eller mangel på samme (Marshall & Munck, 2023). Dette fokus udfordrer forskerne Anja Marschall, lektor og ph.d. på pædagoguddannelsen og Crisстина Munck der er ph.d. og docent, også på pædagoguddannelsen.

De argumenterer for, at det virker kontraproduktivt hele tiden at tillægge den pædagogiske praksis nye tiltag, med henblik på at gøre denne målbar, da det i sidste ende er en praksis, der handler om relationer. Endvidere argumenterer de for, at de mange tiltag resulterer i at det pædagogiske personale i stigende grad trækkes væk fra kerneopgaven pga. krav om eksempelvis øvet dokumentation (Marshall & Munck, 2023).

Perspektiver fra denne rapport samt den efterfølgende debat taget op af Marshall og Munck kan bidrage til dette projekt med indsigter, der belyser, hvordan pædagogerens autonomi udfordres af netop anvendelsen af koncepter og det indbyggede paradoks der ligger i, at koncepter indført for at sikre kvalitet, bidrager til at udfordre professionen og deres autonomi udadtil. Sammenholdt med Aabros fund (jf. 2.1) belyser det endnu et perspektiv på det pædagogiske felts kompleksitet. Et område der handler om relationer og omsorg, skal gøres målbar for at håndtere og møde den kritik den ofte udsættes for. Disse tiltag for at måle og på baggrund heraf forsvare professionen og dennes praksis, ser dog ud til at have en rolle at spille i at forringe de professionelles forudsætninger for at fokusere på kerneopgaven.

2.3 Læring på arbejdspladsen

De norske forskere Arild Henrik Steen og Anne Grethe Solberg har gennem et kvalitativt studie undersøgt arbejdspladsen som læringsarena, hvor de undersøger hæmmende og fremmende faktorer for medarbejdernes læring på arbejdspladsen.

Af undersøgelsen fremgår det, at læring bedst foregår gennem refleksion og kollegial sparring samt deciderede kursusforløb og formelle uddannelsesstilbud (Steen & Solberg, 2020). Dog ser der ud til at være udfordringer med at skabe gode rammer for læring, da meget få af læringsmulighederne tilrettelægges godt, hvormed der forelægger en opgave for ledere at arbejde mere målrettet med at danne sig overblik over medarbejdernes reelle behov for faglig udvikling (Steen & Solberg, 2020).

Forskningen indikerer, at der er meget at vinde ved at blive bedre til at lægge strategier for medarbejdernes faglige udvikling og læring, da netop medarbejdernes kompetencer er afgørende for organisationernes evne til at møde fremtidige udfordringer og opgaver (Steen & Solberg, 2020). Forskningen tyder endvidere på, at der er sket et skred, fra at lederne har læringsansvaret til, at det forventes at de ansatte selv initierer læringsprocesserne på arbejdspladsen. Dette kan resultere i større motivation for de ansatte, men samtidig er der risiko for, at den læring der foregår, bliver irrelevant for virksomheden idet initiativet kommer fra de ansatte selv og dermed ikke nødvendigvis harmonerer med organisationens strategi og egentlige behov for kompetenceudvikling (Steen & Solberg, 2020).

Denne forskning bidrager med perspektiver på forvaltningens rolle ift. at sætte rammebetingelser for de professionelles læringsmuligheder og kan bidrage til at belyse, hvordan forvaltningens strategi for implementeringen af den nye dokumentationspraksis og introkurset som medarbejderne fik forud for implementeringen, har været fremmende eller hæmmende for de professionelles reelle læringsudbytte og hvordan rammebetingelserne for deres praksisudførelse med den nye dokumentationspraksis kan påvirke de professionelles læringsmuligheder.

Kapitel 3 – Metodologi og undersøgelsesdesign

I dette afsnit vil jeg redegøre for mine metodiske overvejelser og valg i arbejdet med dette speciale. Indledningsvis vil jeg redegøre for mit videnskabsteoretiske ståsted og argumentere for, hvorfor netop kritisk teori har været meningsfyldt at arbejde ud fra i dette speciale. Herefter vil jeg redegøre for min empiriindsamlingsmetode herunder semistrukturerede interviews som primær metode samt deltagerobservationer, der har bidraget med supplerende perspektiver på besvarelsen af problemformuleringen. Slutteligt vil jeg invitere læseren indenfor i de etiske overvejelser, jeg har haft før og under udarbejdelsen af specialet, som har præget min tilgang til mødet med mine informanter samt måden, hvorpå jeg har forholdt mig til og behandlet den viden de har delt med mig.

3.1 Kritisk teori som videnskabsteoretisk ståsted

I nærværende speciale, hvor jeg forholder mig til en professionel praksis, hvor omsorg og trivsel er nøgleord, men som på baggrund af strømninger i samfundet og den moderne refleksivitets fremdrift, oplever en hverdag, der i højere grad er præget af styringsværktøjers indtog og dermed en mere instrumentel tilgang til det pædagogiske, har det været meningsfyldt at udarbejde specialet på baggrund af et videnskabsteoretisk ståsted funderet i kritisk teori.

Kritisk teori forholder sig til den relation, der er til stede mellem samfundets strukturer som det enkelte individ er placeret i og dette individs rådige handlemuligheder på trods af disse strukturer (Rønn, 2006). Kritisk teori er optaget af at afsløre skjulte magtinteresser i samfundet og gennem videnskab, der kritisk forholder sig til disse, hive dem frem i lyset (Rønn, 2006). Habermas er én af repræsentanterne for den kritiske teori og han er af den overbevisning, at man må gøre sig bevidst om hvilke erkendelsesinteresser man som forsker har, idet disse er afgørende for hvilken type viden, den konkrete forskning frembringer (Guldager, 2015). Her skelner Habermas mellem tre forskellige erkendelsesinteresser; Den empiriske-analytiske tilgang, den historisk-hermeneutiske tilgang og den kritiske tilgang.

3.1.1 Specialets erkendelsesinteresse

Med den empiriske-analytiske tilgang kendetegnet ved en teknisk fornuft, er målet med den viden der frembringes i sådanne forskningskontekster, en viden om og beherskelse af de fysiske omgivelser. Habermas kalder dette for en teknisk erkendelsesinteresse (Guldager, 2015).

Den historisk-hermeneutiske tilgang tager afsæt i fortolkning med henblik på at finde forståelse for livets problemer. Det er i denne tilgang menneskets holdninger og værdier, der er i centrum for den viden der frembringes. Dette kaldes i Habermas' retorik en praktisk erkendelsesinteresse (Guldager, 2015).

Den kritiske tilgang fokuserer på samfundsmæssige tendenser og forsøger med et kritisk blik at finde forklaringer herpå. Endvidere kritiseres i dette perspektiv også uligheder og uretfærdigheder og der fokuseres i denne tilgang også på magtbalancen i samfundet og de magtrelationer borgerne indgår i. Habermas kalder dette for en frigørende erkendelsesinteresse (Guldager, 2015).

Disse erkendelsesinteresser skal ikke forstås som hinandens modsætninger eller en enten eller relation, tværtimod komplimenterer de hinanden og ved aktivt at tage afsæt i flere af dem, vil den viden den aktuelle forskning frembringer være mere nuanceret og rumme flere facetter (Guldager, 2015). I nærværende speciale tager jeg afsæt i både den historisk-hermeneutiske tilgang og dermed den praktiske erkendelsesinteresse samt den kritiske tilgang og den frigørende erkendelsesinteresse. Dette gør jeg, da jeg med den tilgang, jeg har indhentet min empiri med, er gået forståelsesorienteret til værks og forsøgt at blive klogere på de professionelles individuelle oplevelser og erfaringer med den nye dokumentationspraksis samt deres forståelse af, hvordan det påvirker deres handlemuligheder. Med dette afsæt er de professionelles værdier og holdninger kommet frem i lyset.

Desuden fokuserer jeg i nærværende speciale på relationen mellem forvaltningen og de professionelle, hvilket alt andet lige rummer et magtperspektiv og hvor der frembringes perspektiver på den betydning magtrelationen har for de professionelles handlemuligheder og professionelle råderum.

3.1.2 Ontologisk perspektiv

Jeg vil her beskrive, hvordan Habermas placerer sig ontologisk og hvordan dette har været med til at forme nærværende speciale. Idet udgangspunktet er en kritisk teoretisk forståelsesramme med afsæt i Habermas' perspektiver, antager nærværende speciale en tilgang, hvor virkeligheden er socialt konstrueret og i høj grad præges af magtforhold og samfundsmæssige, strukturelle forhold og som øver indflydelse på de menneskelige handlinger disse sociale betingelser muliggør. Den praksis som de professionelle udøver formes altså i samspil mellem samfundsmæssige strukturer og den enkeltes kulturelle, sociale og sproglige ressourcer (Pedersen, 2012). Et kommunalt bosted hørende under Handicap- og Socialpsykiatri agerer dermed ikke en objektiv arena, men er derimod formet og præget af de professionelles subjektive fortolkninger af deres opgaver samt deres subjektive fortolkninger af de øgede dokumentationskrav fra forvaltningen. Ligeledes er forvaltningens praksis ej heller objektiv. Denne formes på samme måde af strukturer, lovgivning m.m. fra endnu højere sted som igen fortolkes og udmunder sig i en subjektiv forvaltningspraksis af medarbejderne her.

3.1.3 Epistemologisk perspektiv

Epistemologien er læren om erkendelse og viden (Egholm, 2014). Habermas argumenterer for at viden ikke er neutral, men i stedet er præget af forskellige interesser. Viden optræder derfor ikke som en objektiv sandhed, men som en kritisk forståelse af givne fænomener. Dette speciale er dermed forankret i en kritisk-hermeneutisk tilgang idet jeg med specialet søger at forstå, hvordan samfundsmæssige strukturer og magtrelationer præger det pædagogiske praksisfelt indenfor Handicap- og Socialpsykiatri. I min søgen på viden om mit genstandsfelt, har det derfor været vigtigt for mig, at både de professionelle og forvaltningen var repræsenteret i mit empiriske fundament, idet dette har givet indsigt i sociale og kommunikative processer, hvori Habermas argumenterer for at viden er indlejret (Pedersen, 2012). Ydermere har det sikret, at deres forskellige interesser begge er repræsenteret og at den viden dette speciale bidrager med ikke alene er fremkommet af et enkelt interesseperspektiv.

3.2 Empiriindsamlingsmetode

I de følgende afsnit vil jeg beskrive, hvilke metoder jeg har anvendt i processen med at indsamle empiri. Først vil jeg redegøre for anvendelsen af semistrukturerede interviews, som har givet mig de professionelles perspektiver på problemstillingen. Dernæst beskrives anvendelsen af deltagerobservationer, hvor igennem jeg har fået adgang til relevante indsigter fra forvaltningens perspektiv. Dette samspil mellem de to empiriindsamlingsmetoder, har givet mig mulighed for at nuancere besvarelsen af min problemformulering, da den dermed kan anskues fra begge parter perspektiver.

3.2.1 Semistrukturerede interviews

Forud for de udførte interviews havde jeg udarbejdet en interviewguide, der skulle danne rammen om de semistrukturerede interviews jeg afholdte (Bilag 2 + 3). Interviewguiden var udarbejdet med overordnede spørgsmål, der overlod plads til at samtalen kunne udvikle sig i den retning den enkelte informant fandt vigtig. Semistrukturerede interviews åbner op for muligheden for, at man som forsker kan undersøge og blive klogere på, hvordan informanten forstår verden og hvordan deres erfaringer herfra influerer på deres handlinger (Kvale & Brinkmann, 2015). Med mit epistemologiske ståsted og mit kritisk-hermeneutiske afsæt for indsamling af viden har min tilgang været forståelsesorienteret og jeg ønskede indsigt i informanternes subjektive fortolkninger af og oplevelser med de fortløbende krav til deres dokumentationspraksis. Det var relevant for mig ikke at have lukkede spørgsmål, da jeg så ville kunne risikere at gå glip af vigtig viden om informanternes oplevelser og erfaringer med implementeringen af den nye dokumentationspraksis. Endvidere tillod den semistrukturerede tilgang også, at de enkelte interviews kunne tage forskellige drejninger, alt efter hvad den enkelte informant tillagde størst værdi i sin beskrivelse af dennes praksishverdag centreret omkring dennes dokumentationspraksis. På baggrund af den løse struktur for interviewene gik samtalerne i mange forskellige retninger og udover at besvare de opstillede evalueringsspørgsmål endte de med at belyse mange tematikker omkring samarbejdet mellem forvaltningen og institutionerne samt det at arbejde pædagogisk ud fra fastlagte koncepter.

Alle interviews blev afholdt ude i de enkelte institutioner på kontorer eller i mødelokaler. Da jeg skulle lave aftale om interviews oplevede jeg, hvordan mange af dem italesatte en tvivl om hvorvidt de ville kunne bidrage med noget og om de ville kunne svare på mine spørgsmål. Jeg understregede her, at jeg ikke ledte efter bestemte svar, men blot var optaget af deres individuelle erfaringer. Jeg tolkede den omtalte tvivl, som en usikkerhed hos de deltagende og jeg ville derfor gerne møde informanterne på deres hjemmebane. Det at jeg kom som gæst i deres institution, oplevede jeg som

medvirkende til at reducere den usikkerhed og at de i højere grad oplevede deres rolle som værende eksperterne og mig som den undersøgende part.

Jeg havde et ønske om at afholde de medarbejdernes og tilbudslederes interviews adskilte med henblik på efterfølgende at kunne sammenligne svarene og også for at give den enkelte informant mulighed for at tale ind i områder, der berørte den anden parts rolle og indsats ifm. implementeringen af den nye dokumentationspraksis og hvordan dette påvirkede praksis. Enkelte steder, var mit ønske om at afholde interviewene adskilt ikke forstået og den tid der var afsat i deres program til de pågældende interviews, var ikke til tre adskilte. Dette resulterede i, at der i to institutioner blev afholdt interviews, hvor både tilbudsleder og medarbejder var til stede på samme tid. Længden på interviewene varierede meget. Der var afsat 45 minutter pr. interview, men de varede alt imellem 20-60 minutter. De udførte interviews blev alle lydoptaget og transskriberet ganske kort tid efter afholdelsen. Dette med henblik på at kunne gengive det sagte så korrekt og præcist som muligt. Jeg har i transskriberingerne benævnt medarbejderne med et "M", tilbudslederne omtales med "L" og jeg selv omtales som interviewer med et "I". Ved navns nævnelse i interviewene, er der indsat synonymer og alle navne er dermed opdigtede for at sikre alles anonymitet. Institutionernes navne vil også være anonymiseret og navngivet med et synonym.

3.2.2 Udvælgelse af informanter

De interviewede individer var ikke nogen jeg frit valgte. De blev udvalgt for mig af konsulenterne på forvaltningen. I alle institutioner var det som nævnt tilbudslederen der blev interviewet samt en medarbejder. Denne medarbejder var den uddannede superbruger på stedet. Jeg er bevidst om at disse medarbejdere med deres ekstra funktion og rolle i implementeringen af den nye dokumentationspraksis har haft et tættere samarbejde med ledelsen end andre medarbejdere og deres mere indgående forståelse for konceptet kan have influeret på deres udtalelser ifm. de udførte interviews.

Endvidere har alle deltagere været bevidste om at den evalueringsrapport, der ville blive udformet pba. de mange interviews skulle præsenteres for og bruges på forvaltningen herunder både af områdededere, Chef for Handicap og Socialpsykiatri samt konsulenter på området ift. at klarlægge den fremtidige strategi for implementeringen. Dette kan alt andet lige også have påvirket deres udtalelser eller været årsag til at tilbageholde holdninger og erfaringer.

3.2.3 Deltagerobservationer

Deltagerobservationer dækker over de observationer man som forsker gør sig, af mennesker der agerer i deres naturlige omgivelser (Saltofte, 2016). Disse observationer dækker i dette tilfælde dem, jeg har gjort mig mens jeg har begået mig på forvaltningen, ved mødedeltagelse her og den daglige interaktion med medarbejderne. De dækker over samtaler og interviews af mere eller mindre formel karakter som jeg har deltaget i undervejs i mit praksisforløb. Som forsker der har udført feltarbejde, har det ikke været min opgave at distancere mig fra feltet, idet en sådan distancering kan medføre, at man ikke får adgang til de fornødne indsigter, der kan forklare og nuancere det observerede (Saltofte, 2016). En overdreven involvering risikerer dog at medføre, at der opstår bias og som forsker er det dermed relevant at forholde sig til balancen mellem distance og involvering. Min metodiske tilgang til at undgå bias har været at anvende mine feltnoter, hvori jeg har kunne nedfælde holdninger, synspunkter og postulater fra forvaltningens medarbejdere. Det at nedfælde dem har været med til en bevidstgørelse om, at disse ikke er opstået i mig, men er udtryk for et andet individs fortolkninger af en oplevet kontekst. I min konkrete kontekst har en naturlig involvering fundet sted, idet medarbejderne på forvaltningen villigt har delt holdninger, erfaringer og viden om det område jeg skulle undersøge og arbejde med.

De observationer jeg har gjort mig, har jeg noteret i mine feltnoter hurtigst muligt efter de er observeret (Bilag 4). Det har dog været relevant for min adgang til informationer, at jeg ikke synligt har nedskrevet observationer og jeg har derfor brugt tid på det ifm. med andre opgaver ved computeren ved min kontorplads.

3.3 Abduktiv tilgang

I arbejdet med dette speciale har min forskningstilgang været abduktiv, idet projektet udspringer fra observationer jeg har gjort mig i mødet med et praksisfelt. På baggrund af dette møde er der opstået nysgerrigheder og spørgsmål, hvorefter jeg med dette speciale har forsøgt at finde plausible forklaringer på herpå (Jespersen, 2018). I mødet med det beskrevne praksisfelt opstod en undren vedrørende samarbejdet mellem forvaltningen og de professionelle, som for mig fremstod, som et udfordrende samarbejde på trods af, at begge parter måtte formodes at arbejde henimod at skabe bosteder med høj, faglig kvalitet. Den abduktive tilgang forener det induktive og deduktive, hvorfor elementer fra disse også er repræsenteret. Den indsamlede empiri blev afsættet for søgning på teori, idet jeg som beskrevet nedenfor, har arbejdet med at analysere dataene og finde fælles træk og mønstre heri. Dernæst har jeg forsøgt at forklare mønstrene og de fundne fænomener ved hjælp af teoretiske perspektiver, for

slutteligt at præsentere mine konklusioner. Jeg er bevidst om, at jeg med tilgangen ikke kan lave endelige slutninger der går udover den konkrete case, da min analyse beror sig på observationer og udsagn fra en helt specifik kontekst. Jeg er endvidere bevidst om at jeg som forsker sætter mine subjektive fortolkninger af empirien i spil, hvilket understøttes af mit videnskabsteoretiske ståsted, der ikke betragter viden som en objektiv størrelse (jf. 3.1).

3.4 Analysestrategi

Transskriberingen af den indsamlede empiri skete tilbage i efteråret 2024, efterhånden som jeg udførte de enkelte interviews, mens den videre bearbejdning af materialet er sket ifm. udarbejdelsen af dette speciale. Jeg har her anvendt reflektiv tematisk analyse, der er en udbredt forskningsmetode indenfor kvalitativ forskning, som kan understøtte processen med at identificere temaer i den indsamlede empiri (Braun & Clarke, 2022). I brugen af den tematiske analyse er det indforstået at forskerens rolle er både aktiv og subjektiv i analysen af empirien, idet der i processen lægges op til refleksion over egne antagelser og egen forståelse af udsagnene fra det afholdte interviews.

Arbejdet med tematisk analyse sker over 6 faser.

Fase 1 – Fortrolighed med dataene opbygges

Da jeg alene har udført alle interviews og dermed også siddet med alle transskriberinger, var en vis fortrolighed med empirien allerede til stede forud for arbejdet med dette speciale. For at øge fortroligheden yderligere har jeg gennemlæst transskriberingerne igen og løbende skrevet noter i form af vigtige pointer, jeg fandt væsentlige for min problemformulering.

I denne fase skete også en udskillellesproces, idet jeg fravalgte interviews der i mindre grad relaterede sig til dette speciales konkrete genstandsfelt. De interviews jeg valgte at anvende i dette speciale, blev udvalgt ud fra følgende kriterier:

- Da jeg i nærværende speciale koncentrerer mig om den pædagogiske profession har jeg kun anvendt interviews af uddannede pædagoger.
- Jeg har anvendt interviews hvor den deltagende konkret reflekterer over de øgede dokumentationskravs påvirkning på praksis.
- Jeg har anvendt interviews, hvor den deltagende konkret reflekterer over samspillet mellem forvaltning og institution.

I denne udskillellesproces blev de 28 afholdte interviews kogt ned til 11 i. Disse har jeg arbejdet videre med og taget med ind i de følgende faser.

Fase 2 – De indledende koder genereres

I denne fase startede processen med at kode empirien. Jeg markerede udsagn, der var relevante for min problemformulering og som kunne være med til at nuancere min forståelse og besvarelse heraf. Hvert udsagn fik en kode, der kort beskrev hvad udsagnet handlede om.

Fase 3 og 4 – Temaer findes, behandles og justeres

Her gennemgik jeg mine koder fra fase 2 og forsøgte at koble disse i sammenhørende temaer (Bilag 5). På denne vis formulerede jeg de første, overordnede temaer som jeg efterfølgende arbejdede videre med mhp. at sikre en sammenhæng mellem empiri, udsagn, koder og temaer. Jeg havde otte overordnede temaer. Disse var som følger:

1. Når dokumentation og praksis ikke harmonerer
2. Samspil mellem forvaltning og udførerområdet
3. Hvad dokumentationen kan og bidrager med
4. Når dokumentation fylder negativt
5. Forskellige måder at lære på
6. Professionen og de professionelles forståelse heraf
7. Borgerperspektivet
8. Koncepternes betydning for arbejdsmiljøet.

Processen med den tematiske analyse er cyklisk og jeg har løbende bevæget mig frem og tilbage mellem netop empirien, koderne og temaerne. En stærk sammenhæng mellem disse er med til at sikre muligheden for en sammenhængende analyse, der kan bidrage med dybdegående indsigter i besvarelsen af problemformuleringen (Braun, Clarke & Weate, 2006).

Fase 5 – Temaerne navngives og beskrives

I femte fase arbejdede jeg med at samle de otte overordnede temaer i endelige temaer (Bilag 6). Jeg gav temaerne relevante navne, der var dækkende for deres egentlige indhold. Temaerne blev beskrevet med flere detaljer, hvilket præsenteres nedenfor.

Når strategi og praksis mødes – systemverdens indpas på omsorgens territorium

Dette tema omhandler mødet mellem de strategisk, fastlagte retningslinjer for den nye dokumentationspraksis og hvordan disse harmonerer med den praksisvirkelighed de skal udføres i. Det forholder sig til hvordan de professionelle skal forsøge at forene deres professionelle syn på praksis, med de givne retningslinjer og samtidig have borgeren i centrum.

Faglig kerneopgave eller Facebook-opslag? En profession i forandring

Dette afsnit dykker ned i de professionelles syn på dokumentation og hvordan de har taget imod den nye dokumentationspraksis. Endvidere belyser den, hvordan forandringerne på området kan være med til at præge den pædagogiske profession.

Fase 6 – Skriveprocessen skydes i gang

Den sidste og afsluttende fase i arbejdet med min tematiske analyse omhandler den egentlige anvendelse af de fundne data i en analytisk sammenhæng, hvor mit teoretiske afsæt kobles sammen med de empiriske fund.

3.5 Etiske overvejelser og min rolle som forsker

Med afsæt i Brinkmanns fire tommelfingerregler vedr. etik i forskningsarbejdet, vil jeg redegøre for de overvejelser jeg har haft både før og under udarbejdelsen af dette speciale samt i processen med empiriindsamlingen (Brinkmann & Tanggaard, 2020).

Den første tommelfingerregel omhandler informeret samtykke, hvor det er vigtigt at informanterne har et reelt og velinformeret grundlag at give deres samtykke ud fra. Da min empiri blev indhentet mhp. at udarbejde en evaluering for den pågældende kommune, var det vigtigt at understrege min position som forsker og studerende og informere om mit ønske om at anvende den indsamlede empiri i projekt- og eksamens øjemed og at dette inkluderede både det daværende projekt på det pågældende semester samt dette speciale. Endvidere var det relevant for informanterne at forstå, at de sagtens kunne give samtykke til det ene uden at give samtykke til det andet, altså at deres udsagn kunne anvendes i evalueringen, men ikke ifm. mit projekt. Samtykket jeg indhentede i denne sammenhæng drejede sig både om, brugen af deres udsagn i evaluering, projekt og speciale samt lov til at lydoptage de foretagne interviews (Bilag 1). Jeg informerede desuden de deltagende om, at de til hver en tid ville kunne trække deres samtykke og deltagelse tilbage.

Anden tommelfingerregel centrerer sig om fortrolighed og anonymisering. Som forsker har jeg ansvaret for, at den indsamlede data behandles fortroligt og at personfølsomme data anonymiseres. Jeg

har i dette speciale valgt at anonymisere den kommune, empirien er indsamlet i og dermed også anonymisere både de ledere og medarbejdere empirien stammer fra.

Tredje tommelfingerregel omhandler konsekvenser. Med konsekvenser forstås de konsekvenser, det kunne have for informanterne at deltage. Som forsker er det mit ansvar at undgå, at der opstår uhenigtsmæssige konsekvenser for informanterne i kølvandet på deres deltagelse i mine interviews. Jeg var bevidst om, at jeg var i berøring med mange forskellige individer og at mine interviews tjente mere end ét formål; evaluering til forvaltningen samt anvendelse i mit projekt og senere dette speciale. Det var her vigtigt at være transparent ift. min agenda og ift. brugen af den indsamlede empiri og herunder også informere om, hvordan empirien ville blive anvendt og præsenteret på forvaltningen samt hvilken feedback de enkelte institutioner ville få på baggrund af evalueringsrapporten.

Fjerde og sidste tommelfingerregel omhandler forskerrollen. I arbejdet med at indsamle empiri var jeg bevidst om at jeg bevægede mig imellem to forskellige forskerroller. Jeg havde en rolle som deltagerforsker idet jeg på kontoret på forvaltningen indgik i den praksiskultur der eksisterede her. Praktikantstillingen var en opslået stilling, jeg havde søgt og min tilstedeværelse på forvaltningen blev derfor accepteret fra dag et, da jeg var der for at løse en opgave stillet af forvaltningen selv. Jeg blev derigennem tildelt en position som forskerdeltager, hvor min deltagelse i forvaltningens hverdagspraksis blev betragtet som legitim (Hasse, 2012). Gennem denne position fik jeg relevante indsigter, der var med til at belyse samarbejdet mellem forvaltningen og institutionerne. Endvidere fik jeg indsigt i kommunen som organisation. Mine erfaringer indsamlet som forskerdeltager har jeg samlet i mine feltnoter (Bilag 4).

En del af min opgave var som bekendt at lave interviews med medarbejdere og tilbudsledere på handicap- og socialpsykiatriske bosteder og aktivitetstilbud. Når jeg var ude at lave disse interviews, blev jeg tildelt en rolle som forskerkonsulent. I denne rolle var det vigtigt for mig at forsøge at forstå, hvordan jeg blev betragtet af mine informanter, idet der kan eksistere en forståelse af at man som forskerkonsulent, er bestilt af ledelsen til at udføre en bestemt opgave og igennem den forståelse kan der opstå begrænsninger i den information, de deltagende er villige til at dele (Hasse, 2012). Der eksisterer en risiko for, at man som forskerkonsulent bliver lukket ude af dele af informanternes oplevelsesverden, da de er bevidste om, at der vil blive refereret tilbage til ledelsen. Det er derfor relevant at være bevidst om og opmærksom på indikationer på, hvordan informanterne betragter dig som forsker. Med henblik på at undgå en sådan distance mellem informanterne og mig selv, var det relevant for mig, i min præsentation af mig selv, at fortælle informanterne om min egen baggrund i den

pædagogiske verden og min erfaring fra pædagogisk praksis, da jeg med denne information indikerede at kende til den pædagogiske verden og kontekst de dagligt begår sig i.

Kapitel 4 – Metateori; begrebsafklaring af anvendte begreber

I følgende afsnit vil jeg redegøre for organisationsteori om forvaltningen som organisation, hvor et historisk blik på forvaltningen belyser kompleksiteten i det offentlige arbejde. Ydermere bidrager det med perspektiver på udfordringer i den offentlige forvaltning, som har indflydelse på spændingsfeltet mellem forvaltning og de institutioner der hører under. Dette organisationsteoretiske blik, tjener ikke hovedsageligt et analytisk formål, men har i højere grad til formål at gøre konteksten for dette speciale endnu tydeligere og tegne et billede af de ydre rammer, der er sat for den professionelle at udøve sin praksis i. Det samme gør sig gældende for det teoretiske materiale, der omhandler kendetegnene ved den pædagogiske praksis som berører begreberne professionelt skøn og professionsidentitet.

4.1 Forvaltningen som organisation og rammesætter for professionsudøvelse

For at forstå de rammer den pædagogiske praksis i institutioner skal udfolde sig under, er det nødvendigt først at forstå forvaltningen som organisation og dennes styringsform. Styringsformen og de medfølgende problematikker har stor indflydelse på organisatoriske problemstillinger ude i de enkelte institutioner hørende under den pågældende forvaltning (Andersen, 2014).

Idet den offentlige forvaltning er knyttet til det politiske system, er den præget af et styringsblik, der skaber en opdeling imellem dem der styrer og dem der styres (Andersen, 2014). Traditionelt set følger der et tydeligt hierarki med en sådan forståelse af organisationer og gennem forvaltningsretten defineres forvaltningen netop som et hierarki, der under særlige regler, helt legalt kan udøve magt (Andersen, 2014). Dog er det relevant at forstå, at styring til hver en tid kun eksisterer som styring af selvstyring. For at den styrende skal kunne styre, må de styrede kunne styre sig selv (Andersen, 2014). Forvaltningen er bygget op over en række hierarkiske magtrelationer. Disse relationer består af en styrende og en styret, om end det er mellem områdeleder og tilbudsleder eller mellem kommunaldirektør og socialchef.

4.1.1 Et historisk blik på forvaltningen som organisation

Forvaltningen er en organisation præget af stor kompleksitet idet den gennem tiden har været præget af forskellige styringsparadigmer. Disse har ikke erstattet hinanden, men er derimod bygget ovenpå hinanden, således elementer fra de enkelte paradigmer nu sameksisterer. Dette er medvirkende til stor kompleksitet og gør arbejdet i og under den offentlige forvaltning fyldt med indbyggede paradokser (Andersen, 2014).

I slutningen af 1800-tallet dannedes det klassiske bureaukrati, hvor forvaltningen var opdelt i embeder og kontorer, der hver håndterede deres afgrænsede område og som traf afgørelser i sager indenfor lovgivnings hjemmel på området. Den største udfordring i denne styringsform var at sikre mindst mulig forskel mellem de formulerede regler og embedsmændenes praksis (Andersen, 2014). Bureaukratiet lever fortsat i dag og ses bl.a. ved de bureaukratiske arbejdsgange, der præger det offentlige, hvor der til tider er langt fra det sted beslutninger tages og til der, hvor disse skal udføres.

Omkring 1950'erne dannedes sektorforvaltningen, hvor hver sektor centrerede sig omkring sine egne styringsproblemer. Sektorforvaltningen kunne bygge ovenpå det klassiske bureaukrati med en forståelse af forvaltningen som værende en organisation, der skulle omsætte input som eksempelvis personale og andre ressourcer til samfundsmæssige ydelser (Andersen, 2014). Med sektorforvaltningen var styringsformen præget af et fokus på planlægning. På trods af at tilliden til al den planlægning på et tidspunkt hørte op, eksisterer sektorforvaltningen fortsat i dag om end, den kontinuerligt har udvikler sig.

I begyndelsen af 1980'erne skete et skifte i retning af den superviserende forvaltning, der voksede frem på baggrund af idealet om omstillingsdygtighed på alle niveauer og med et fokus på at de enkelte institutioner skulle tage ansvar for egen udvikling. Styringen bliver dermed af superviserende karakter, idet den forholder sig til den enkelte institutions evne til at håndtere forandringer, reflektere over egen praksis og gennem strategi og ledelse forholde sig til egen omstilling (Andersen, 2014). Der hvor denne styringsform møder sine begrænsninger, er når det omhandler den enkelte tilbudsleders kapacitet, kompetencer og ressourcer til at udøve denne selvstændighed på en hensigtsmæssig måde.

4.1.2 Forvaltningen i dag og dennes betydning for den konkrete kontekst

Ovenstående indblik i forvaltningens styringshistorik betyder at den enkelte institution, har gået fra under bureaukratiet altid at kunne begrunde deres praksis med referencer opad i hierarkiet, til under

sektorforvaltningen at blive tildelt mere frihed til selv at forvalte de ovenfra definerede målsætninger med egne prioriteringer, metoder m.v. til at der nu eksisterer en forventning om, at de udviser selvansvar, handler og reagerer også uden altid at være blevet bedt om det oppe fra først (Andersen, 2014). Dette er dog årsag til uvished og spørgsmål i det offentlige, da det synes at relationen mellem den styrende og den styrede altid er til forhandling lige såvel er forholdet mellem styring og selvstyring, hvorfor også magtrelationen kan virke utydelig (Andersen, 2014). Paradoksalt leder det til en forvaltningsmæssig organisationspraksis, der på ene side beder de ansatte i institutionerne om at være selvstændige, men på den anden side forventer at de gør som de bliver bedt om og følger de retningslinjer forvaltningen udstikker (Andersen, 2014). På den anden side af bordet, medfører det også udfordringer for forvaltningen selv, idet de professionelle giver udtryk for et ønske om en forvaltning, der sætter retning og viser interesse, men som samtidig giver frihed og ikke blander sig unødvendigt (Andersen, 2014).

De ovenstående perspektiver tydeliggør den kompleksitet forvaltningen som organisation rummer og dermed de komplekse rammebetingelser de professionelle skal forholde sig til i deres praksis.

4.2 Kendetegn ved den pædagogiske profession

Lige så vel som det er nødvendigt at forstå forvaltningen som organisation, hvordan denne er bygget op og hvilke styringsformer den anvender, er det relevant at forstå særlige elementer, der kendetegner den pædagogiske profession og som gør at lige netop denne praksis er præget af stor kompleksitet. Jeg vil derfor i de følgende afsnit udfolde begreberne det professionelle skøn samt den professionelle identitet og professionsidentitet.

4.2.1 Det professionelle skøn

Et professionelt skøn kan defineres som en form for praktisk ræsonnement, hvis konklusioner fortæller dig, hvordan du bør handle i en konkret situation (Grimen & Molander, 2024). Endvidere kan skøn defineres som værende en nødvendighed i det professionelle arbejde, da der netop ikke kan foreligge drejebøger for alle situationer i arbejdet med mennesker. Den professionelle må derfor til alle tider foretage professionelle skøn for at kunne løse sine opgaver og udøve sin praksis. I processen om at lave et professionelt skøn, må den professionelle forsøge at afgøre, hvorvidt den påtænkte handling er formålstjenstlig og vurdere de konsekvenser en given handling har (Grimen & Molander, 2024).

Skøn kan betegnes på to måder og indeholder på den måde både en indre og en ydre proces, en individuel og en fælles kontekst. På den ene side er skøn en kognitiv handling, hvor det pga.

ubestemmeligheder og via praktisk ræsonnement fører frem til en beslutning om en handling. Her er det den enkeltes, indre proces. På den anden side handler skøn om et afgrænset rum for beslutningstagning, hvor den professionelle har en betroet, dog afgrænset, frihed til at vælge mellem fagligt acceptable og tilladte handlemuligheder (Grimen & Molander, 2024). Dette er en ydrestyret proces, som skaber fælles kontekst for alle de professionelle i eksempelvis en given institution. Skøn kan her argumenteres for at være et relativt begreb idet det er rammesat af de begrænsninger en øvre autoritet eller myndighed har sat herfor, det er derfor afhængigt af kontekst og kulturen på det givne område. Det er altså et rum der er åbnet, men med omkringliggende begrænsninger (Grimm & Molander, 2024). Når skøn defineres på denne måde, er det relevant også at forholde sig til den myndighed, der sætter grænser og begrænsninger for den professionelles udøvelse af skøn. Denne myndighed har til opgave at definere de standarder som praksis skal udføres indenfor. Disse skal præciseres og tydeliggøres for at den professionelle kan hvile i de skøn denne måtte lave og så denne har mulighed for at kunne begrunde sine skøn overfor den pågældende myndighed (Grimen & Molander, 2024).

Processen for skøn kan inddeles i tre elementer bestående af situation, handling og norm og indebærer et praktisk ræsonnement om at forene en situationsbeskrivelse med en handling på baggrund af en norm. Normens funktion er her at retfærdiggøre skridtet fra situation til handling. Normer kan inddeles i tre forskellige kategorier. Den ene er pligtenormer, hvor normerne, ikke overraskende, siger hvad vi har pligt til at gøre og hvordan vi har pligt til at handle. Instrumentelle normer, dækker over normer der er præget af en intension eller et ønske om et givet udfald. Den sidste normtype som Grimen og Molander anvender er teleologiske normer, altså normer hvormed man bestræber sig på at nå bestemte mål (Grimen & Molander, 2024).

En situationsbeskrivelse, som er delt med mig, af en af mine informanter lyder som følger:

En borger med psykiske udfordringer har et mål om at gøre rent på hendes værelse én gang i ugen. Der er i dag rengøring på programmet, men pigen vil ikke gøre rent, da hendes kontaktpædagog ikke er på arbejde og hun ikke er tryk ved at udføre opgaven sammen med andet personale.

I en sådan situation spiller normer ind, når resterende personaler skal beslutte hvorvidt de skal forsøge at motivere pigen til rengøring eller om de blot skal lade det passere. De personaler der er på vagt denne dag, bliver enige om, ikke at presse pigen og lade målet om rengøring være uopfyldt denne dag, hvilket de dokumenterer i pigens journal. Man kan her argumentere for, at en instrumentel norm blev styrende for handlingen, da personalet ønsker et udfald, hvor pigen ikke føler sig presset.

4.2.2 Den professionelle identitet og professionsidentitet

Den professionelle må bruge sig selv, egne erfaringer og værdier og lave professionelle skøn på baggrund heraf. Hermed kommer den professionelles identitet til at spille en grundlæggende rolle i måden hvorpå denne løser sine arbejdsopgaver.

Det er interessant at forholde sig til den professionelle identitet idet begrebet giver mulighed for at forstå den måde hvorpå netop identitetsbegrebet spiller ind i brugen af dømmekraft og foretagelsen af skøn. Samtidig er det interessant at søge at få indblik i den måde den professionelle i stigende grad skal leve op til de ydre rammer definereret på politisk plan og forene dette med egen personlighed og i samspil danne sin egen professionsstil (Heggen, 2024).

4.2.2.1 *Professionel identitet*

Begrebet om den professionelle identitet henviser til den del af menneskets personlige identitetsdannelse som er knyttet til dennes faglige rolle og udførelsen af den hertil knyttede praksis. Når denne identitet opbygges, produceres og reproduceres, i mødet med uddannelse og praksisfeltet, forestillinger om sig selv som professionel (Heggen, 2024). I dette begreb ligger den forståelse den professionelle har af sig selv, sine færdigheder, værdier og kompetencer som kvalificerer denne som en god praksisudøver. Endvidere kan den professionelle identitet forstås som noget der kvalificeres i mødet mellem den professionelles og denne sociale og kulturelle baggrund og viden af både teoretisk og praktisk karakter (Heggen, 2024). Denne professionelle identitet afspejler dermed de tre grundlæggende dimensioner i den professionelle dømmekraft; saglig, faglig og personlig, som vil blive præsenteret nedenfor, hvorfor disse begreber er relevante at sætte i spil sammen.

4.2.2.2 *Professionsidentitet*

Modsat den professionelle identitet er professionsidentitet noget der dækker over en kollektiv identitetsfølelse, altså det pædagogiske som fag, på lige fod med eksempelvis identitetsfølelsen blandt mennesker af samme etnicitet, samme køn eller kollegaer i en virksomhed.

Den professionelle opgaveløsning foregår i sociale handlingssammenhænge, hvor den professionelle indgår i en relation med andre mennesker, det være sig kollegaer og borgere, om en fælles sag og dermed kan den professionelles arbejde ikke snævres ind og afgrænses til dennes individuelle kontekst og identitet, idet det kræver et blik på hele den fælles kontekst den professionelle står i (Heggen, 2024). Dermed bliver begrebet relevant, da dette speciale netop lyser på samspillet mellem

forvaltning og de professionelle og dermed store dele af den kontekst den pædagogiske profession udøves i.

Samlet udgør de ovenfor beskrevne begreber grundpiller i den pædagogiske profession og praksis.

Kapitel 5 - Præsentation af analysens teoretiske fundament

I følgende afsnit vil jeg præsentere analysens teoretiske fundament og redegøre for, hvordan de forskellige teorier er behjælpelige med at besvare den stillede problemformulering.

5.1 Den professionelle dømmekraft

Hvad er dømmekraft og hvordan adskiller den professionelle dømmekraft sig fra den ”almindelige” dømmekraft vi alle besidder? Disse spørgsmål vil jeg i dette afsnit besvare med afsæt i Carsten Pedersens definition af begrebet.

I sin bog Dømmekraften folder Pedersen begrebet ud og definerer slutteligt begrebet med en længere beskrivelse. Denne definition vil være gældende i den videre brug af begrebet i nærværende speciale. Dømmekraft kan defineres som:

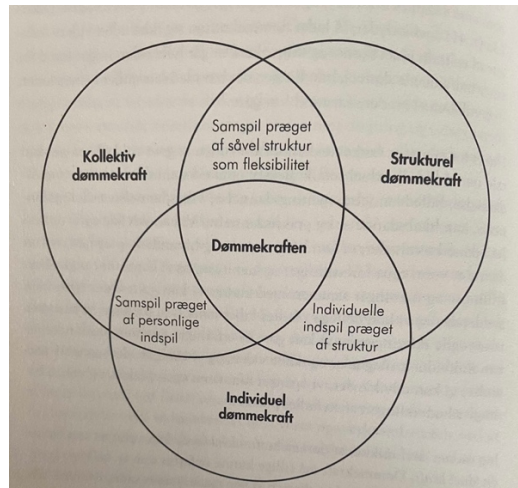
En vedvarende, dynamisk og omsigtig³ hensyntagen til det forskelligartede, dilemma-
ske og (u)ventede, der er i spil og på spil i samspil i hverdagslivet. Denne hensyntagen
går hånd i hånd med en opmærksomhed på, om der er hensyn og stemmer, der er i risiko
for at blive altdominerende henholdsvis overset eller overhørt (Pedersen, 2017, s. 201).

Med dette definerer Pedersen dømmekraft som en kompetence, der altid er med den enkelte, men som også samtidig ændres og udvikles og som via refleksion sættes i spil i situationer, hvor der ikke findes entydige svar på, hvad den rigtige handlemåde måtte være. Endvidere knytter dømmekraften sig også til en vedvarende opmærksomhed på at bevare et nuanceret blik på den kontekst man indgår i og undgå et tunnelsyn, der kan forhindre bestemte hensyn bliver taget.

Endvidere bringer Pedersen de velfærdsprofessionelle og dennes rolle i sin definition af dømmekraft begrebet når han skriver:

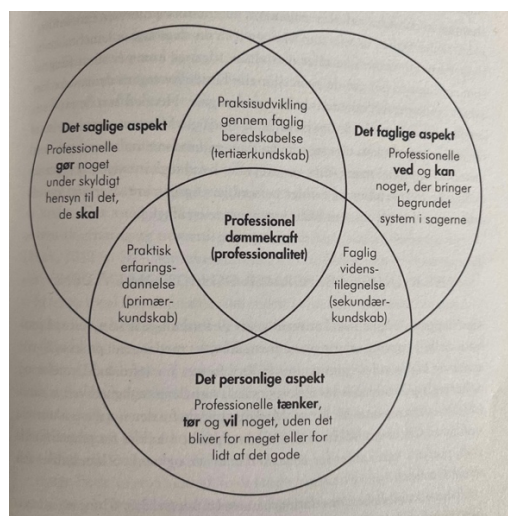
³ Med omsigt forstås i dette speciale, på baggrund af Pedersens definition ”omtanke beriget med eftertanke” (Pedersen, 2017)

”Indgår der velfærdsprofessionelle i samspillet, bærer de og deres arbejdsgivere et særligt ansvar for løbende at have fremmet beredskabelse, der gør det muligt at balancere, saglige, faglige og personlige aspekter ved professionsudøvelsen” (Pedersen, 2017, s. 201-202).

(Pedersen, 2017)

Pedersen deler dømmekraft op i tre dimensioner. Han argumenterer for at dømmekraften relaterer sig til det samspil man indgår i samt til situation og vilkår og at dømmekraft derfor ikke alene er individuel, men også har en kollektiv karakter. Desuden identificeres en strukturel dømmekraft der udfolder sig i de vilkår der er til stede for samspillet. Dette er illustreret i figuren ovenfor (Pedersen, 2017). Disse dimensioner trækker den professionelle på i sit virke samtidig med at de løbende udvikler sig og formes af det civile liv denne lever. Ydermere argumenterer Pedersen for at den professionelle gennem uddannelse og arbejdsliv udvikler det han kalder den professionelle dømmekraft.

(Pedersen, 2017)

Dette adskiller sig fra den almindelige dømmekraft ved, at de professionelle har en sag som de varetager ift. hvilken de også har en særlig faglighed. I udøvelsen af denne faglighed er det nødvendigt at være opmærksom på hverken at blive for personlig eller for upersonlig (Pedersen, 2017). En balance mellem disse dimensioner er vigtig for den professionelle, idet de ellers risikerer at blive blinde for essentielle hensyn, hvilket kan resultere i illegitim magtudøvelse (Pedersen, 2017).

Et eksempel herpå kunne være, at en pædagog på et bosted for psykisk sårbare unge, danner en tæt relation til en af borgerne, idet elementer fra denne borgers livshistorie vækker følelser fra episoder fra pædagogens egen fortid. Hvis pædagogen grundet den tætte relation og en oplevelse af, at deres historier er ens, begynder at underminere borgerens ønsker m.m. og i stedet handler ud fra en forståelse om at pædagogen ved bedst, er den professionelle hverken faglig eller saglig i sin praksis.

Bliver de professionelle for personlige, kan disse altså anklages for ikke at være saglige og faglige nok, mens det modsatte kan stille dem i skudlinjen for at fremstå uden autencitet og nærvær.

Hvis en pædagog på et bosted for voksne med både fysiske og psykiske funktionsnedsættelser helliger sin praksis til et bestemt koncept, hvilket resulterer i unuanceret udøvelse af praksis og manglende refleksion, vil den overdrevne faglighed, der ligger i den overdrevne anvendelse af et givet koncept, kunne resultere i at denne ikke formår at nuancere de praksissituationer denne står i og kan dermed overse vigtige hensyn.

Dette paradoks stiller dermed store krav til den professionelle om at kunne finde den rette balance mellem de tre dimensioner og samtidig besidde evnen til at reflektere over og gøre sig selv bevidst om, hvornår de forskellige dimensioner er dominerende for den enkeltes praksis.

Samspillet mellem de tre dimensioner af den professionelle dømmekraft er illustreret i figuren ovenfor og som det fremgår heraf møder de tre dimensioner hinanden i det Pedersen kalder for tre kundskabsformer.

Primærkundskaben udvikles via deltagelse i praksis og dækker over en erfaringsbaseret kundskab, som er knyttet til det uforudsigelige den professionelle selv har oplevet og erfaret i sit praksisvirke (Pedersen, 2017).

Den sekundære kundskab er af teoretisk karakter, idet den tilegnes gennem uddannelse og er i større eller mindre grad videns- og evidensbaseret. Ekspert på områderne udarbejder de metoder og værktøjer som udspringer af denne sekundærkundskab og er her igennem med til at forme praksis. Denne kundskab bliver i stigende grad dominerende i vores samfund og den øgede konceptualisering af den

pædagogiske praksis er et eksempel herpå (Pedersen, 2017), hvilket også er et eksempel på hvordan disse overlapper og påvirkes af hinanden. Metoder og værktøjer udvikles og anvendes i praksis og bliver dermed delvist medskaber af en praksis samtidig med at metoder og værktøjer udvikles ud fra vurderede behov til at understøtte bestemte områder af praksis.

Den tertiære kundskab knytter på sin vis den primære og sekundære sammen idet den kombinerer teoretisk og videnskabelig viden sammen med praksiserfaring på både individuel og lokal plan. Denne kundskab opstår i samarbejdet mellem forskellige fagligheder og positioner som eksempelvis på bostederne hvor pædagoger, SOSU-assisterter og fysioterapeuter arbejder side om side om en fælles sag med hver deres professionelle baggrund eller når socialfaglige konsulenter fra forvaltningen sammen med tilbudsledere og medarbejdere udvikler på praksis (Pedersen, 2017).

Samspillet mellem disse kundskabsformer er komplekst, idet der er en tendens til at sekundære i det samfund vi i dag lever i, fylder og dominerer i højere grad end tidligere. Denne dominans af en ”forskning – metode – anvendelse strategi” kan udfordre den enkeltes dømmekraft og brug af fingerspidsfornemmelse, idet dette ikke øves og stimuleres når den sekundære kundskabsform dominerer. Alligevel siger det sig selv, at denne kundskabsform også har sin berettigelse, da primærkundskaben hviler på en kontekst der er for lokal og individuel (Pedersen, 2017).

5.2 Læringen i et krydspres mellem forskellige organisationslogikker

Historisk set har læring i arbejdslivet haft et stærkt performativt fokus og været centreret omkring en opmærksomhed på effektivitet (Ellström, 2017). Dette fokus har dog udviklet sig til også at rumme en opmærksomhed på medarbejdernes udvikling af kundskaber og kompetencer og der hersker i dag en forståelse af læring som noget, der indgår naturligt integreret i udførelsen af arbejdet og som medfører udvikling af både individ og virksomhed (Ellström, 2017).

Dog følger der et paradoks og en dobbelthed med denne forståelse af den integrerede læring, idet udviklingen af medarbejderens individuelle kompetencer og kundskaber ikke pr. automatik følger med denne læringsforståelse. Læringen som en integreret del af arbejdet kan risikere at medføre at medarbejderne tilpasser sig vilkår og rammer der ikke er gunstige for hverken deres arbejdsmæssige betingelser eller livsbetingelser (Ellström, 2017). Den integrerede læring er på spil, når de professionelle skal lære at anvende nye koncepter i udøvelsen af deres praksis. Anvendelsen af disse koncepter vil ofte være besluttet oppefra i systemet, eksempelvis på forvaltningsniveau, hvorfor de

professionelle skal være opmærksomme på, hvordan dette påvirker deres arbejdsmæssige betingelser og muligheder for læring.

Når man diskuterer læring i arbejdslivet, er det relevant at forholde sig til den organisationslogik der dominerer på arbejdspladsen, for at forstå og få indblik i, hvilke forudsætninger medarbejderne har for læring på netop deres arbejdsplads.

Der skelnes her mellem produktionens logik og udviklingens logik. Disse skal, på trods af at de kan opfattes som værende to idealistiske måder hvorpå læringsmiljøer dannes, ikke betragtes som hinandens modsætninger, men hellere som værende to logikker der skal sameksistere for at skabe de bedste forudsætninger for en organisations beståen på lang sigt (Ellström, 2017). For den pædagogiske profession, hvor skøn og dømmekraft er centralt, kan man formode, at de professionelle i deres praksis skaber rum for selvstyret læring gennem kontinuerlig refleksion og kollegial sparring. Endvidere vil den professionelle identitet spille ind på, hvad den professionelle oplever som værende vigtig læring.

5.2.1 Produktionens logik og tilpasningsorienteret læring

Denne logik er præget af et stærkt fokus på effektivitet og homogenitet. Med hensyn til arbejdsgange stræbes der efter en standardisering, hvor medarbejderne lærer de anvendte metoder og rutiner som bidrager til at usikkerhed mindskes. Der eksisterer altså her et ”bør” og ”skal” ift. opgaveløsning (Ellström, 2017).

Fordelene ved en sådan logik er, at det er nemt for medarbejdere at gå ind og tage over for hinanden. Idet opgaveløsningen foregår rutinepræget, kan det frigive mentalt overskud til andre opgaver. På den anden side efterlader denne logik ikke meget plads til refleksion og innovativ tænkning. Kompetencer som begge er relevante når det kommer til udvikling, som kan være gode at have i værktøjskassen når ændringer skal håndteres og som ydermere er centrale elementer i den pædagogiske profession (Ellström, 2017).

På trods af de standardiserede løsninger og den rutineprægede tilgang til arbejdet, skaber denne organisationslogik dog stadig rum for læring, nemlig det der kaldes den tilpasningsorienterede læring. Denne læringsform er kendetegnet ved et hovedfokus på individets evne til at tilpasse sig givne forhold og følge diverse retningslinjer og direktiver der gør det muligt at beherske opgaveløsningen af diverse rutineprægede situationer (Ellström, 2021). Denne læringsform er nødvendig når man skal lære at håndtere situationer, der gentager sig.

Dog vil de færreste arbejdspladser kun bestå af rutineprægede situationer og selv på steder med samlebåndsarbejde eller andet, der mest af alt minder om rutine og gentagelser, kan der opstå noget uforudset, som skaber forstyrrelser i vores vante tænkemåder. Dette leder mig videre til den udviklingsorienterede læring der knyttes sammen med udviklingens logik.

5.2.2 Udviklingens logik

Modsat produktionens logik søges der med udviklingens logik at skabe rammer og vilkår der fremmer det heterogene og som lægger op til innovativ tænkning og fornyelse. Dette være sig både når det drejer sig om arbejdsgange, medarbejdernes kundskaber og tidligere erfaringer (Ellström, 2017). Med denne logik følger en risikovillighed, da der med en stræben efter nye perspektiver og kreative løsninger følger muligheden for fejl, hvilket der må eksistere en kollektiv accept og anerkendelse af. Det forudsætter altså at der eksisterer rum for kritisk refleksion og analytisk tænkning ift. hvordan konsekvenserne ser ud, som de kollektivt besluttede handlinger har haft for en given opgave. Netop fejl og konsekvenser er fremmede for den udviklingsorienterede læring idet det er med til at skubbe til vores tænkninger og handlinger. I en organisation, hvor den logik og læringsforståelse er den dominerende, vil et hovedfokus være på at medarbejderne kollektivt forholder sig spørgende, undersøgende og kritiske overfor organisationens mål og opgaver (Ellström, 2021). I en pædagogiske kontekst, hvor alle samspil med borgerne er unikke, vil den udviklingsorienterede læring være til stede, hvor igennem vigtige kompetencer ift. en refleksiv praksis, som også er af stor betydning for den professionelle dømmekraft, øves og vedligeholdes. Med udviklingsorienteret læring og det store fokus på fortsat forandring og fleksibilitet kan følelser af stress og uro hos medarbejderne opstå, hvilket er et vigtigt opmærksomhedspunkt at have, der hvor der arbejdes udviklingsorienteret.

5.3 Jürgen Habermas

I dette speciale tager jeg afsæt i Jürgen Habermas' teoretiske perspektiver. Med sin teori fokuserer Habermas på samfundets opdeling i sfærer og hvordan menneskers handlinger i henholdsvis system- og livsverden har forskellige formål og karakter. Habermas har med sine teorier forsøgt at kombinere to erkendelsesinteresser. I stedet for blot at betragte samfundet som et netværk af frit interagerende og handlende individer eller udelukkende betragte det som en række systemer, der fungerer uden påvirkning af det enkelte individs bevidsthed, forener Habermas disse ved at formulere en teori, der både indeholder rum for mennesket som frit handlende individ ind i en social kontekst, men samtidig

også rummer samfundets strukturelle side (Pedersen, 2012). Endvidere insisterer Habermas på en normativ samfundsteori, idet han ikke tror på de objektive beskrivelser af samfundet og individets handlen heri.

Denne teori er relevant for dette speciale, idet den pædagogiske profession udføres i kraft af handlinger mellem mennesker og deres individuelle normer og værdier samtidig med at de påvirkes af den institutionelle kontekst de indgår i og som er rammesat ud fra samfundsmæssige perspektiver, hvor den professionelle varetager velfærdsarbejdet for borgere med behov for hjælp i hverdagen.

Desuden argumenterer Habermas for et dialektisk samfundssyn, hvor systemer og det enkelte individ påvirker og påvirkes af hinanden (Pedersen, 2012). Det er derfor interessant at anskue mit empiriske materiale med dette blik ift. at få øje på, hvordan den nye dokumentationspraksis, som repræsentant for et system, påvirker de professionelles handlinger og hvordan deres handlinger kan være med til gensidigt at påvirke systemet.

5.3.1 Menneskets handlinger

Individets handlen er et centralt element i Habermas' teori og han inddeler disse i målorienterede handlinger og forståelsesorienterede handlinger.

En målorienteret handlen kan defineres som instrumentel når denne udføres ud fra et mål-middel perspektiv, hvor etiske og forståelsesorienterede perspektiver ikke er i fokus. Det handler i højere grad om effektivt at løse en given situation, hvortil mennesket bruger sin viden om hvad der virker. Handlingen er altså målfokuseret ift. om den givne handling havde den ønskede effekt (Pedersen, 2012). Når de professionelle skal dokumentere på en bestemt måde, der gør det muligt for forvaltningen af trække anvendelige data ud, handler forvaltningen instrumentelt.

En målorienteret handling kan også være strategisk. Dette forudsætter at handlingen sker med afsæt i sociale relationer, men hvor man med sine handlinger forsøger at påvirke et andet menneske og de beslutninger vedkommende træffer til egen fordel. Man handler her kalkulerende ift. hvilke strategiske handlinger, der får den anden part til at gøre som man ønsker. Handlingen vurderes ud fra i hvor høj grad man lykkes med at påvirke modparten (Pedersen, 2012). Her kan de argumenter de professionelle præsenteres for af socialfaglig konsulent fra kommunen bringes i spil. Denne har gentagne gange kommunikeret ud til de professionelle, at disse med den nye metode ikke skal dokumentere mere, men blot skal dokumentere rigtigt. Dette kan anskues som en strategisk handling, der skal

forsøge at overbevise de professionelle om, at den nye dokumentationspraksis ikke fører merarbejde med sig.

Yderligere kan de strategiske handlinger deles op i både skjulte og åbne strategiske handlinger, der som navnene afslører, handler om hvorvidt man har en skjult agenda med sin handling eller om man vedkender sig formålet med denne (Pedersen, 2012).

Forståelsesorienteret handlinger foregår i en social kontekst og centrerer sig om at opnå fælles forståelse. Disse handlinger fordrer altså en gensidighed, hvor det ikke handler om at overbevise den anden. Individets egne interesser sættes i baggrunden med henblik på at danne fælles ståsted (Pedersen, 2012).

5.3.2 Samfundets sfærer

Habermas har et dialektisk samfundssyn, hvor samfundets systemer og mennesker gensidigt påvirker og påvirkes af hinanden (Pedersen, 2012). Endvidere deler han samfundet op i sfærer, der hver især rummer de styringsmedier vi som borgere i samfundet og som menneske slet og ret er underlagt. Disse sfærer kan deles op i tre; Staten, markedet og civilsamfundet.

Staten, som er præget af en politisk agenda, der sætter rammerne i form af love og regler, omfatter i denne kontekst hele den offentlige sektor og altså også kommunale sammenhænge. Habermas kalder styringsmediet indenfor denne sfære for ”magt” (Pedersen, 2012).

Denne sfære er derfor af betydning for nærværende speciales konkrete kontekst idet bostedernes ydre rammebetingelser er defineret af lovgivningen på området (Pedersen, 2012). Samtidig spiller sfæren også en rolle for professionalisme og faglighed idet disse ydre rammebetingelser i form af lovgivning også danner dele af det fundament professionsudøverne handler på i deres praksis. På den måde spiller denne sfære også en rolle i formgivningen og identitetsdannelsen af den pædagogiske profession.

I markedet er styringsmediet penge idet dette omfatter arbejdsmarkedet og et økonomisk kredsløb. Det centrale er her udbud- og efterspørgselssystemet og den mulighed der befinder sig for profit (Pedersen, 2012). Om end styringsmediet penge kan virke malplaceret i en pædagogisk kontekst, er virkeligheden dog den, at den pædagogiske praksis også er salg af serviceydelser som har en pris. Der er derfor også et økonomisk aspekt ind i en pædagogisk kontekst om end bevidstheden og opmærksomheden på dette i højere grad ligger hos forvaltning og på ledelsesniveau end ude hos den enkelte professionsudøver. Dette er dog relevant at gøre sig bevidst ifm. dette speciale, da det netop belyser de rammebetingelser forvaltningen sætter for de professionelles praksisudøvelse, idet disse

rammebetingelser bl.a. funderer sig på perspektiver der retter sig mod det økonomiske aspekt af driften af institutioner.

Familielivet er det stærkeste eksempel på civilsamfundets sfære. Det rummer nemlig alle de elementer, hvor hverken markedsmekanismer, faglighed eller regler er styrende og hvor sociale fællesskaber af forskellig art hører til (Pedersen, 2012).

En forståelse for disse sfærer som Habermas deler samfundet op i, er relevant at tage i betragtning i nærværende speciale, idet man ved den første og umiddelbare tanke vil placere det praksisfelt som min empiri stammer fra som hørende under staten. Bostederne er kommunalt drevet og hører dermed under den statslige samfundssfære. Ikke desto mindre er bostederne, disse borgeres hjem og danner dermed også ramme om aktiviteter, der for borgeren placerer sig i civilsamfundet. Det belyser endnu et perspektiv på kompleksiteten i den pædagogiske praksis og stiller krav til den professionelle og dennes forståelse af sin professionelle identitet, når den skal begå sig og bevæge sig hen over den usynlige grænse mellem stat og civilsamfund.

5.3.3 Systemverden og livsverden

Habermas skelner mellem livsverden og systemverden, hvor henholdsvis forståelsesorienterede og målorienterede handlinger dominerer.

Livsverden dækker over de sproglige og kulturelle ressourcer vi som mennesker har med os og afgrænses af den sproglige, sociale og kulturelle horisont vi bevæger os indenfor. Det er dog vigtigt ikke at forstå livsverden som et afgrænset, geografisk område af vores samfund, idet skal forstås mere abstrakt (Pedersen, 2012). Det dækker derfor ikke alene over borgerens lejlighed på et bosted, men relaterer sig til de sociale interaktioner en borger har, dennes kommunikative handlinger m.m. Habermas argumenterer for, at man ikke kan frigøre sig fra livsverden og at denne er udgjort af sprog og kultur, hvor også tavs viden og kulturel baggrundsviden bor. Dette gør livsverden svær at studere fra en objektiv og udefrakommende vinkel, da vi alle befinder os lige midt i vores egen livsverden. Livsverden kan på en og samme tid betragtes som noget flygtigt og noget konstant. Vi vil altid befinde os lige midt i vores livsverden og vi vil altid have den med os ikke desto mindre ændrer vores livsverden sig hele tiden, idet denne reproduceres af vores kommunikative handlinger (Pedersen, 2012).

Når Habermas insisterer på at fokusere på livsverden og give denne lys og opmærksomhed er det fordi, der i denne reproduceres kulturelle ressourcer. Denne kulturelreproduktion er med til at skabe

mening for mennesket. Der foregår social integration som fremmer solidaritet mellem mennesker lige såvel som der foregår opdragelse af socialisationen, hvilket er med til at skabe identitet hos den enkelte (Pedersen, 2012). Det er altså her mange af de pædagogiske kerneopgaver placerer sig i den forstand, at den professionelle fokuserer på livskvalitet og på at skabe indhold for en meningsfyldt hverdag for borgerne.

Systemverden rummer den materielle reproduktion af samfundet og varetager produktion af varer og serviceydelser som alle er afgørende for, at vi som befolkning kan overleve. På samme måde rummer systemverden også metoder til fordeling af systemets goder (Pedersen, 2012). Styringsmedierne er penge og magt som tidligere nævnt hører til samfundssfærerne marked og stat.

Habermas argumenterer for, at det er meningsfyldt at netop systemverden tager sig af samfundets materielle reproduktion, men at der opstår udfordringer når og hvis systemerne vil håndtere den symbolske reproduktionen. Dette understreger igen relevansen af dette teoretiske ståsted for netop dette speciale, da det er meningsfuldt at systemverden og forvaltningen som handler som repræsentanter herfor, tager sig af økonomiske beslutninger, der sikrer sorte tal på bundlinjen og derigennem sikrer den videre drift og fremgang for vores samfund. Der opstår dog udfordringer, når man forsøger at styre økonomien og bruge elementer der relaterer sig til den symbolske reproduktion som værktøj hertil. Dette kan ifølge Habermas være rod til identitetstruende kriser og øget meningsløshed (Pedersen, 2012). I nærværende speciale kan der altså være tale om, at det truer den professionelle identitet hos den enkelte praksisudøver og at denne får sværere ved at finde mening i sine arbejdsopgaver, når et forsøg på eksempelvis en tættere styring af økonomien, har betydning for måden hvorpå den professionelle skal dokumentere og udøve sin praksis.

Man må forstå systemverden og livsverden som to komplementære verdener som er gensidige afhængige af hinanden i deres udvikling. Gennem historien, argumenterer Habermas for, at der på den ene side er sket en rationalisering af livsverden, mens der på den anden side forekommer stigende kompleksitet i systemverden (Pedersen, 2012). Habermas taler om en kolonialisering af livsverden, som sker når man eksempelvis anvender løsninger af økonomisk og administrativ karakter for at håndtere udfordringer, der kalder på forståelsesorienterede handlinger. Den øgede brug af koncepter i en pædagogisk kontekst kan man argumentere for er et eksempel på en sådan kolonialisering, idet man med disse tiltag forholder sig til mål og midler. Opnår vi eksempelvis den udvikling, vi ønsker at se hos borgerne med denne metode og kan det dermed forsvares som et økonomisk ansvarligt og

fornuftigt tiltag? Pædagogikken og de her iboende værdier udmunder sig i højere grad i forståelsesorienterede handlinger og der vægtes det relationelle og en forholden sig til det enkelte individ.

Kapitel 6 – Analyse

Følgende analyse udspringer af det indsamlede, empiriske materiale samt bearbejdningen heraf. Analysen dykker ned i de professionelles oplevelser med den nye dokumentationspraksis og hvordan denne påvirker deres pædagogiske praksis. Analysen er delt op i to afsnit som er dannet på baggrund af den tematiske analyse af empirien. Disse afsnit rummer de to temaer den tematiske analyse endte ud i.

Analysen vil med sit fokus på brydninger mellem livsverden og systemverden forsøge at belyse den virkelighed den pædagogiske praksis udspiller sig i og med et kritisk blik på de samfundsstrukturer der gennem forvaltningens rammesætning påvirker ikke bare den pædagogiske praksis, men også pædagogernes professionsidentitet.

6.1 Når strategi og praksis mødes – systemverdens indpas på omsorgens territorium

Som nævnt i dette speciales indledning er motivationen for at søge i retningen af den pædagogiske profession ofte præget af værdier om at gøre en forskel for andre mennesker og et ønske om at bidrage positivt til andre menneskers tilværelse (jf. 1.1). Disse værdier og forståelsen af at være en god professionel adskiller sig væsentligt fra forvaltningens kvalitetsdefinition (jf. 1.1). Med dette afsnit vil jeg belyse, hvordan de professionelle oplever, at målorienterede og forståelsesorienterede handlinger skal sameksistere i deres praksis og hvordan dette øver indflydelse på de professionelles forudsætninger for læring i og af praksis.

Som nævnt har dokumentationsarbejdet flere anvendelsesformål (jf. 1.2). Ét af dem er at de enkelte institutioner, ved eksterne tilsyn, vurderes ud fra stikprøver i deres dokumentation. I dialog om, hvordan medarbejdernes syn er på dokumentationsarbejdet og på det faktum, at det er det dokumenterede, de af tilsyn vurderes på, siger en professionel følgende:

Der er jo ingen tvivl om at alle de her medarbejdere, der er her, de vil alt det bedste for borgerne og de gør alt det bedste, men det kan man ikke se. Det er alt det der ikke er

dokumenteret, men jeg synes det er så forkert, for vi skal ikke dømmes på vores dokumentation, fordi man kan gå ind og mærke stemningen i huset, fordi de (borgerne) har det godt (Bilag 8, l. 385-388).

Jeg tolker at den professionelle oplever den store rolle dokumentationen spiller som en kolonialisering af livsverden, hvor et målorienteret fokus er dominerende, idet dokumentationen bliver det kvaliteten af de professionelles praksis vurderes ud fra. Jeg tolker ydermere citatet som en reaktion på den meningsløshed, der kan opstå som følge af systemverdens kolonialisering af livsverden (jf. 5.3.3). Den strategiske tankegang med afsæt i systemverdens målorienterede handlinger og rationaler påvirker det pædagogiske personale og udmunder sig i en uretfærdighedsfølelse ift. at blive vurderet på et, i deres optik, ikke reelt grundlag. Endvidere tolker jeg at, de forståelsesorienterede handlinger som den pædagogiske praksis er domineret af, kan være svære for de professionelle at dokumentere på, idet de er præget af det relationelle og en gensidighed som dermed kan være svære at sætte op på en mål-middel formel, som der lægges op til med den nye dokumentationspraksis. Jeg tolker, at den professionelle dermed ikke oplever, at det hun kendetegner som kerneopgaven og det hun forstår ved sin professionsidentitet, er det der skinner igennem i det dokumenterede. Den professionelle fortsætter med følgende citat: ”Hvor er kerneopgaven henne, den er ikke hos borgeren. Den er ved journalen. Jeg synes det er helt hen i vejret” (Bilag 8, l. 405-406). Her understreger den professionelle, hvordan hun er i konflikt med sin professionelle identitet, hvor hendes primære fokus er på at være sammen med og omkring borgerne og de krav der fra forvaltningen stilles til dem med et stort fokus på et udførligt dokumentationsarbejde. Jeg tolker at kravene, på trods af en professionsidentitet hos det pædagogiske personale, der vægter omsorg og nærvær med borgerne, påvirker den professionelles handlinger i en mere målorienteret retning, idet det er et krav, at denne prioriterer tid til at dokumentere. Dette indsnævrer den tid de professionelle har til de forståelsesorienterede handlinger. Den professionelle er nødt til at bruge sin professionelle dømmekraft, idet der ikke foreligger en drejebog for, hvordan hun prioriterer sin arbejdstid og hvordan hun kan forene de administrative- og omsorgsmæssige opgaver. Hun må her både trække på sine saglige og faglige aspekter af dømmekraften ift. sagligt at forholde sig til hvornår det rent lavpraktisk kan lade sig gøre at udføre dokumentationsarbejdet og fagligt ift. at få tilrettelagt arbejdstiden, så hun så vidt muligt ikke skal gå på kompromis med sin faglighed i hverken omsorgsopgaverne eller dokumentationsarbejdet.

Der ligger tilpasningsorienteret læring i dette aspekt af den pædagogiske praksis, hvor de professionelle må finde måder, hvorpå de kan tilpasse deres praksis, så der kan findes tid til at løse dokumentationsopgaven, en opgave der gentager sig dagligt og som er præget af en vis rutine og

standardisering. Denne opgaver viser sig dog til tider at være svær for de professionelle at løse. En af de interviewede fortæller, hvordan flere af hendes kollegaer bliver efter arbejdstid for at få dokumenteret: "Nogle gange kalder vi det overarbejde med samvittighed, fordi det er jo fordi man gerne vil holde fri når man går hjem, fordi ellers så sidder man og spekulerer i det indtil i morgen" (Bilag 8, l. 432-433) Den professionelle skønner i sådanne situationer, at det er bedre at blive udover arbejdstid og udføre dokumentationsarbejdet, end at lade tiden gå fra de omsorgsrelaterede opgaver, helt undlade at dokumentere eller udskyde det til næstkommende vagt. Denne handling er præget af en pligt-norm (jf. 4.2.1), der indikerer, at de professionelle ønsker at gøre, hvad der forventes af dem og leve op til de stillede krav. Dette tolker jeg også som et eksempel på, hvordan de professionelle har tilpasset sig til en praksisvirkelighed, der ikke er gavnlig for dem på den lange bane (jf. 5.2). Citaterne indikerer, at den nye dokumentationspraksis og de generelle krav om dokumentation, presser de professionelle i en kontekst, hvor forvaltningen i al sin kompleksitet, med sin superviserende styringsform, pålægger dem dokumentation ud fra et bestemt koncept, men med selvstyring som central del af styringsformen (jf. 4.1.1), ikke har sat retningslinjer for den konkrete implementering af det og heller ikke har givet værktøjer til at flette det i den daglige praksis. En tilbudsleder italesætter følgende:

Er der noget der giver stresssygemeldinger og belastningsreaktioner så er det følelsen af ikke at være god nok til sit arbejde. og (..) dokumentationskravene i den her branche er så utydelige og der ligger så meget over på den enkelte medarbejdere som er Sådan "ej og har du ikke gjort det" og Sådan noget, altså så det belaster ekstremt meget faktisk (Bilag 9, l. 253-256).

Dette indikerer at denne selvstyring påvirker de professionelle negativt, da det skaber usikkerhed om, de reelle krav og om hvornår de professionelle udfører deres praksis godt nok, hvilket ifølge den pågældende tilbudsleder øger stress og belastning hos den professionelle. Med den superviserende styringsform hos forvaltningen, er det ikke på samme måde muligt at begrunde sine handlinger med referencer til beslutninger taget længere oppe i hierarkiet (jf. 4.1.1) og der lægges dermed et øget pres på den professionelles dømmekraft og evne til reflekteret, med afsæt i sine tertiære kundskaber, at kunne træffe beslutninger, der kan forsvares både sagligt og fagligt og med den professionelles egen personlige dømmekraft intakt. Endvidere kan den nye dokumentationspraksis ses som udtryk for, at den udviklingsorienterede organisationslogik, hvor der ofte sættes nye tiltag i værk, til tider dominerer forvaltningens praksis og at denne er med til at øge usikkerheden hos den enkelte medarbejder, da

denne hele tiden forventes at lære nyt og udvikle sin praksis i tråd med disse løbende forandringer. Dette kan som nævnt kan medføre stress og uro hos de professionelle idet de sjældent kan ”læne sig tilbage” og hvile på et fundament, der ikke ændrer sig hele tiden (jf. 5.2.2). Dette understøtter følgende citat, udtalt af en tilbudsleder: ”Man implementerer i vildskab på alle niveauer og der er ingen rød tråd og der er ingen retning og det er så frustrerende” (Bilag 10, l. 595-597)

Med den nye dokumentationspraksis er arbejdet med borgerne centreret omkring konkrete mål som de professionelle skal arbejde med sammen med borgeren. Målene skal være formuleret så det er muligt for de professionelle at vurdere, hvorvidt et mål er opnået. Det målorienterede fokus oplever de professionelle kan have konsekvenser for de borgere, de arbejder med. En af de professionelle udtrykker det således:

Det kan godt blive lidt for stresset og lidt for presset og så bliver det lidt præstationsangst for dem når vi stiller det op på den her måde, fordi så stiller vi det egentlig op på en måde, at de skal lykkes med det her og når de så ikke gør, så bliver det bare et nederlag ovenpå rigtig mange andre nederlag. Så det prøver vi at være lidt påpasselige med (Bilag 7, l. 265-269).

Dette er et eksempel på, hvordan det at arbejde målorienteret som relaterer sig til systemverden er blevet en del af livsverden for disse borgere og dermed et udtryk for den rationalisering af livsverden som Habermas omtaler (jf. 5.3.3). Et livsvilkår for disse borgere er, at en del af den arena som deres livsverden udspiller sig indenfor, er fæstnet i systemverden idet institutionen naturligvis drives ud fra lovgivning, regler m.m. Ikke desto mindre er dette deres hjem og det er relevant for de professionelle at forholde sig til, hvordan målorienterede handlinger i samspillet med borgerne påvirker disse og hvordan det i stedet for at sikre udvikling, kan have en hæmmende indflydelse. Den professionelle stilles her i et krydspres og hun må bruge sin professionelle dømmekraft ift. at løse opgaven på en måde, der sikrer borgerens trivsel, hvor hun trækker på sine tertiære kundskaber, hun har tilegnet sig gennem sin tid som pædagog på bostedet og i relation til den konkrete borger, sammenholdt med sin teoretiske og uddannelsesmæssige bagage, for her at finde handlemuligheder, der både sikrer borgerens trivsel og som samtidig ikke sætter den professionelle i et dårligt lys, ved at denne ikke løser den forventede opgave, ift. at arbejde målorienteret.

Et andet element, der præger den nye dokumentationspraksis, er forvaltningens ønske om at ensrette denne del af praksis. En ensretning er dog noget, der også ser ud til at kunne udfordre de professionelle

idet de med en professionsidentitet, der ser på hver borger som noget unikt, ikke finder det naturligt at tænke i instrumentelle og standardiserede løsninger. Man kan argumentere for at de professionelle primært begår sig i et rum for udviklingsorienteret læring, hvor pædagogiske tilgange ikke kan standardiseres, idet disse skabes ift. det enkelte individ og dennes relation til de professionelle. Dette medfører at den professionelle må være kreativ i sin opgaveløsning og forholde sig til en bred vifte af faktorer, der kan spille ind på den konkrete kontekst denne indgår i; hvem er borgeren, hvordan er deres interne relation, hvordan er borgerens dagsform etc., etc., hvorfor de professionelle til tider protesterer, hvis den produktionsorienterede organisationslogik er dominerende. Jo mere struktur der sættes for den pædagogiske professionsudøvelse, des mindre råderum må det formodes der er til stede for det professionelle skøn at udspille sig i.

Vi laver jo stadigvæk lidt larm når det er, altså fordi (..) når vi skal dokumentere (..), det er jo en bred borgergruppe (..) så er det mange gange et eller andet standard. Det skal I gøre, hvor man så stiller spørgsmålstejn ved, men hvorfor skal vi det, fordi det giver ikke mening her (Bilag 11, l. 34-37).

Her udtrykker en professionel, hvordan den standardiserede løsning med den nye dokumentationspraksis, giver undren hos de professionelle og bliver årsag til, at de udfordrer forvaltningen på deres beslutninger. Den produktionsorienterede logik, der er i spil ved ønsket om ensretning og effektivisering af dokumentationsarbejdet, bliver et udtryk for systemverdens påvirkning på den pædagogiske praksis. Jeg tolker dermed den professionelles udsagn som et udtryk for protest mod systemverdenens kolonialisering af livsverden og hvordan dette skaber udfordringer for den professionelle i at finde mening i opgaveløsningen. Dette er problematisk for sammenhængskraften på området (jf. 5.3.3), idet de forskellige parter kan begynde at modarbejde hinanden. Endvidere bliver den professionelles kommunikative handling af åben strategisk karakter, da denne forsøger at påvirke forvaltningen og ændre forvaltningens ståsted ift. de konkrete retningslinjer for dokumentationsarbejdet. Hermed handler den professionelle ud fra en instrumentel rationalitet, hvilket er udtryk for, at denne handling sker ind i en systemverdens kontekst. Den professionelle må altså til stadighed skifte imellem disse forskellige perspektiver og handlemåder når hun på den ene side agerer talerør for sin profession ind til forvaltningen og "laver larm" når retningslinjer ikke er meningsfulde for dem i praksis og på den anden side også skal repræsentere borgerens perspektiv og hvordan denne praksis påvirker borgerens livsverden. Samspillet mellem de professionelle og forvaltningen er endvidere et eksempel på, hvordan livsverden og systemverden sameksisterer og hvordan disse gensidigt påvirker hinanden. Forvaltningens udstukne retningslinjer påvirker den professionelles praksis samtidig med at dennes

reaktioner herpå og kritik heraf påvirker systemverden og kan medføre en ændring af rammebetingelserne.

Et af de steder, hvor den nye dokumentationspraksis adskiller sig fra tidligere er, at der med det nye koncept lægges op til, at de professionelle skal dokumentere sammen med borgerne både i den forstand at borgeren skal være med til at formulere de opstillede mål og også at de professionelle fysisk sidder sammen med den pågældende borger mens de dokumenterer på dennes journal (Bilag 4, feltnote 4). Dette kommunikerer ud til de professionelle som en målorienteret handling af strategisk karakter, idet der fra en forvaltningsmedarbejders side bliver forklaret, hvordan man med dette tiltag ønsker at påvirke de professionelles opfattelse af dokumentationsarbejdet. Ydermere italesætter en forvaltningsmedarbejder, at dette tiltag kan afværge de professionelles modstand mod dokumentation når de professionelle argumenterer for ikke at have tiden til det og at tiden går fra borgerne, når de skal sætte sig fra for at dokumentere (Bilag 4, Feltnote 4). Forvaltningen handler her ud fra et mål-middel perspektiv, hvor de forsøger at påvirke de professionelles syn på dokumentation med henblik på at, få dem derhen, hvor de gerne vil med de professionelles praksis. Hvis tiltaget om at dokumentationsarbejdet skal foregå sammen med borgeren fremlægges for de professionelle som en hjælpende hånd og et tiltag, der skal hjælpe dem i prioriteringen af opgaver, men den indadtil på forvaltningen omtales som en måde at lukke ned for modstanden mod dokumentationskravene, er den kommunikative handling af en skjult strategisk karakter, da den egentlige intention med den kommunikative handling ikke blotlægges for de professionelle (jf. 5.3.1)

Implementeringen af den nye dokumentationspraksis syner at være præget af en produktionslogik (jf. 5.2.1), der stiler mod at effektivisere den pædagogiske praksis, der med denne ramme om dokumentationsarbejdet kan argumenteres for, at de professionelle både kan løse relationelle opgaver med borgerne samtidig med de løser deres dokumentationsopgaver. Det at dokumentere sammen med borgerne opleves dog ikke altid meningsfuldt for de professionelle. En medarbejder udtrykker følgende:

Herude er borgerne (..) i den ældre ende og i mange områder vil det være et forstyrrelsesmoment, hvis vi begyndte at trække elektronikken med ind i deres boble, (..) de har brug for, at vi bare er total i relation og at vi ikke får forstyrrelsesmomenter (..) Det vi oplever, det er vi i dialog om og det går vi hjem på kontoret og (..) får skrevet ind og det er sådan det virker i virkeligheden (..) (Bilag 12, l. 122-126).

En professionel fortæller her, hvordan det ikke er givtigt for de borgere, de arbejder med, at de professionelle tager iPad, som dokumentationen foregår på, med ind til borgerne. Derfor fungerer den

tiltænkte strategi ikke i mødet med praksis i denne konkrete kontekst. Dette tolker jeg som et eksempel på, hvordan udfordringer i en livsverdens kontekst, hvor samspillet og det relationelle er i centrum, ikke kan løses med målorienterede handlinger, der hører sig til i systemverden, som forvaltningen, der med sin distance til den pædagogiske praksis, befinder sig i. Den professionelle har i samspillet med borgeren måtte foretage et professionelt skøn og på baggrund af en instrumentel norm, der relaterer sig til ønsket om et bestemt udfald, i dette tilfælde at borgeren ikke forstyrres eller oplever unødigt uro, leder det til den handling, at den professionelle fortsat går fra for at udføre dokumentationsarbejdet.

Produktionslogikken, der præger den nye dokumentationspraksis, har sine fordele og kan med sin standardiserede tilgang frigive mentalt overskud til andre opgaver (jf. 5.2.1). Denne fordel kan nogle af de professionelle genkende ved den nye praksis.

Jeg tror vi bliver meget bedre til at være målrettede til vores opgave, hvad er det vi er bestilt til og hvad er vi ikke bestilt til, for det første så vi ikke sætter borgerne i overkrav og for det andet så vi egentlig heller ikke render livet ud af os selv, fordi vi laver alt for mange opgaver (Bilag 7, l. 309-312)

Ovenstående tolker jeg som et udtryk for, den måde hvorpå den pædagogiske praksis formes af samfundets udvikling og de forvaltningsbestemte rammebetingelser, der er sat på baggrund heraf. Den professionelle ser det at arbejde med mål, som en måde, at afgrænse de pædagogiske opgaver til det, der relaterer sig til målene, hvilket hun indikerer, kan være hjælpsomt i deres prioritering af opgaver, så de professionelle ikke lægger unødvendigt pres på sig selv. Endvidere tolker jeg ud fra citatet, at rationaliteten vinder ind på livsverden, når en professionel i en pædagogisk kontekst anskuer sin praksis ud fra, hvad de er bestilt til og hvad de ikke er bestilt til. Dette tolker jeg som udtryk for, at en produktionslogik her er den dominerende og at dette har påvirket den professionelle praksisudøvelse. Citatet indikerer dog også, at denne omfavelse af produktionslogikken, er opstået som et middel til at passe på sig selv som professionel i den pædagogiske verden, hvor den professionelle har mange opgaver at løse. Med produktionslogikken følger mulighed for tilpasningsorienteret læring som er nødvendig i opgaveløsningen af opgaver, der gentager sig (jf. 5.2.1). Arbejdet med dokumentation er alt andet lige en opgave, der gentager sig, hvorfor det kan være fordelagtigt for de professionelle ikke her at skulle bruge mentalt overskud på at være innovative i deres udførelse af opgaven. Ikke desto mindre rummer den tilpasningsorienterede læring risikoen for, at de professionelle tilpasser sig vilkår der ikke er fordelagtige for dem. Jeg tolker, at der heller ikke her findes endegyldige svar på, hvad

der er fordelagtigt for den professionelle og den pædagogiske profession, idet den professionelle giver udtryk for at den målorienterede praksis kan være en hjælpende hånd for den professionelle ifm. prioriteringen af opgaver og dermed kan lette en byrde fra denne. Ikke desto mindre bliver rummet for refleksion og skøn også reduceret og med disse som centrale elementer i den pædagogiske profession, kan man sætte spørgsmålstejn ved konsekvensen af denne organisationslogik og dennes indvirkning på den pædagogiske profession og de kernekompetencer den er bygget på (jf. 4.2.1).

6.1.1 Første delkonklusion

Ovenstående analytiske afsnit understreger kompleksiteten indenfor dette felt, hvor der ligesom i den pædagogiske praksis, heller ikke findes entydige svar. Analysen peger på en øget kolonialisering af livsverden, hvor systemverdens værdier og handlemåder fylder i den pædagogiske praksis. Dokumentation, der i sin egen praksis er målorienteret og som er sat i søen som et middel til i højere grad at kunne måle på kvaliteten og effektiviteten af det pædagogiske arbejde, påvirker de professionelle og deres praksisudøvelse på alsidige måder. På den ene side argumenteres der for at det øger meningsløsheden med arbejdet, idet kerneopgaven opleves at flytte sig fra borgeren og de omsorgsrelaterede opgaver til et fokus på målorienterede handlinger. På den anden side kan den nye dokumentationspraksis også agere en kærkommen hjælp til at afgrænse de professionelles opgaver. Forvaltningens styringsform påvirker de professionelle, der hvor organisationslogikken er præget af et udviklingsfokus, da de professionelle mangler tydeligere retningslinjer og selvstyringen kan opleves som et øget pres på den enkelte medarbejder. Sammenhængskraften ser ud til at være udfordret, da tendensen om en rationalisering af livsverden udfordrer de professionelles identitetsforståelse og dermed deres praksis.

6.2 Faglig kerneopgave eller Facebook opslag? En profession i forandring.

Med dette afsnit af analysen, vil jeg dykke ned i, hvordan den nye dokumentationspraksis er blevet modtaget af de professionelle og hvordan forandringerne på området over tid ser ud til at påvirke den pædagogiske professionsidentitet.

Handicap- og Socialpsykiatri har i den pågældende kommune været underlagt mange forandringer (jf. 1.3.2) og disse forandringer synes at have påvirket måden hvorpå de professionelle har taget imod

den nye dokumentationspraksis. ”Jeg tror også det handler om, hvor mange processer man vælger at sætte i gang på én gang og i min verden er det alt for mange processer på én gang på Handicap og Socialpsykiatri. Alt for mange” (Bilag 8, l. 246-248).

Ovenstående citat tolker jeg som et udtryk for en forvaltning, som på nogle punkter af deres praksis er domineret af den udviklingsorienterede logik (jf. 5.2.2). Dette kommer til udtryk ved de mange forandringer Handicap- og Socialpsykiatri har været underlagt. Citatet udtales af en af de professionelle og kommer i forbindelse med en dialog om, hvordan de professionelle har taget imod implementeringen af den nye dokumentationspraksis. ”I forvejen er det svært for mange når man får en ny leder eller en ny måde at gøre tingene på. Så kan det nemmest blive irritation når der er nogen der kommer og siger, men nu skal i lige huske at dokumentere” (Bilag 8, l. 230-243). Den udviklingsorienterede logik tolker jeg i dette tilfælde er rod til uro hos de professionelle, der i stedet for at tage imod forandringerne, møder dem med irritation idet, jeg tolker, det er svært for dem at rumme de mange nye elementer i deres praksis. Det politiske plan, hvor mange af disse beslutninger om forandringer tages, hører til systemverden. Handlinger herfra er målorienterede og af instrumentel karakter, hvor man forsøger at sætte de tiltag i søen, man formoder virker for at nå det ønskede mål. Dermed forholder disse sig ikke nødvendigvis til den påvirkning beslutningerne måtte have for de professionelle, der skal oversætte forandringerne til deres lokale, praksis kontekst.

Jeg deltog i mit praksisforløb i et møde, der omhandlede de igangværende og kommende forandringer i Handicap- og Socialpsykiatri. På dette møde udtrykker en forvaltningsmedarbejder bekymring for de professionelles reaktioner på forandringerne og hun giver udtryk for en forventning om at medarbejderne vil reagere kraftigt, at de vil mene, at forandringerne ville komme til at gå ud over borgerne og at dette ville være synd for borgerne. Denne medarbejder viser med denne kommunikative handling en forståelsesorienteret tilgang til de professionelle idet hun lægger op til dialog om, hvordan de med de kommende forandringer kan tage hensyn til de professionelle og gribe de professionelle reaktioner i det (jf. 5.3.1). Til dette svarer en administrativ medarbejder på forvaltningen: ” Ja, men vi kører ikke en ”synd-for-politik” her i kommunen, vi må køre en økonomisk ansvarlig politik” (Bilag 4, Feltnote 1). Dette bliver et tydeligt eksempel på, hvordan den pædagogiske profession presses af systemverden repræsenteret af forvaltningen, hvis handlinger er målorienterede og strategiske og som med deres position besidder en magt der gør, at de med deres beslutninger kan udfordre rammebetingelserne for de professionelle, som kan have den virkning at den forståelse de professionelle har af deres professionsidentitet og hvad den værdimæssigt værner om, over tid flyttes og skubbes til. I de

afholdte interviews blev italesat en forskel i forholdet til dokumentationsarbejdet som var aldersbetinget.

Vi har en ældre medarbejder som jeg har været lidt efter, fordi det er det der med at få vinget af og fulgt op, men hvor han så siger til mig: ”Jamen det er sgu da kun Facebook opslag I sidder og skriver!” (Bilag 10, l. 141-143).

Dette fortæller en tilbudsleder, da dialogen falder på udfordringer ifm. implementeringen af den nye praksis. På bostedet kæmper de med især at få de ældre medarbejdere med ombord på den nye dokumentationspraksis. Disse sidestiller dokumentationen med Facebook-opslag og anskuer ikke dokumentationsarbejdet som en kerneopgave i deres fag. Dette fortæller noget om de pågældende medarbejders professionsidentitet og hvordan rammebetingelserne for deres praksis over år har ændret sig.

Dem der er ældre de har også været indenfor faget i sindssyg mange år og de har ligesom også bare været, hvor mange brugte mere tid på beboerne, hvor nu skal man i stedet huske at kalkulere noget tid til beboerne (Bilag 10, l. 127-129).

Dette tolker jeg som en indikation på, at professionsidentiteten over tid naturligt er blevet skubbet til og formet bl.a. af de rammebetingelser sat af forvaltningen, hvor der har været et stigende fokus på anvendelsen af koncepter, øgede dokumentationskrav og her igennem målorienterede handlinger af både instrumentel og strategisk karakter. Professionen ser ud til i højere grad end tidligere at blive præget af systemverdens værdier, hvilket jeg tolker denne aldersbetingede tilgang til dokumentationen som et udtryk for, idet der blandt både tilbudsledere og medarbejdere indikeres, at de mere erfarne professionelle i højere grad sætter spørgsmålstegn ved den nye dokumentationspraksis og dokumentation i det hele taget end de yngre, der i højere grad ser ud til at have accepteret dette som en præmis for deres praksisudøvelse. En tilbudsleder siger følgende om sine medarbejders reaktioner på den nye praksis:

Der er så også forskel på om det er medarbejdere, der har arbejdet her i rigtig, rigtig mange år. De er meget, meget udfordrede på det og jeg har fået et par nye pædagoger (..) de springer lige ud i det og ser det ikke som det store problem (Bilag 13, l. 31-34)

Dette indikerer endvidere en profession, der er præget af forskellige professionelle identiteter alt efter hvornår den professionelle er blevet uddannet og hvornår denne har haft sit første møde med praksis. Dette kan formodes at have en påvirkning på sammenhængskraften i faget sammenlignelig med det Habermas argumenterer for sker som følge af systemverdens kolonialisering af livsverden (Jf. 5.3.3)

idet man med mange forskellige blik på sin professionelle identitet kan have svært ved at samle en fælles forståelse for den kollektive professionsidentitet. Endvidere påvirker rammerne og de strukturer praksis udøves under, den professionelles dømmekraft, da disse strukturer netop udgør en af dimensionerne heri. Man kan derfor argumentere for, at det er naturligt, at de nyere pædagoger ikke protesterer så meget på dokumentationsopgaven, da denne til alle tider har været til stede i deres møde med praksis og dermed indgår som en central del af deres primære kundskaber, disse har tilegnet sig gennem deres deltagelse i praksis. Dømmekraften udgøres ydermere også af den kollektive dimension, hvorfor de professionelle påvirkes af de samspil disse indgår i med hinanden i deres beslutningstagen på baggrund af dømmekraft (jf. 5.1). Denne gensidige påvirkning af hinanden og med de professionelles forskellige forståelse af professionsidentiteten, kan man argumentere for, at udviklingsorienteret læring, har mulighed for gode vilkår, idet disse forskellige overbevisninger og forståelser, kan danne grundlag for megen kollektiv refleksion og faglige diskussioner ift. de professionelles praksisudøvelse (jf. 5.2.2).

Og der fandt vi på en sætning heroppe der hed Sådan ”hvis ikke det står nogen steder så er det aldrig sket” og Det var jo pisse meget ærgerligt, at alt det vi går og laver med borgerne; gåture, en tur til Jesperhus, fællessang, Vild med dans, altså at det bare skulle være totalt aldrig sket. så hvis man sådan kigger sådan på det så kan man godt sige, så har vi jo en kæmpe opgave i også at få vist verden hvad det er vi laver med de her borgere her ja (Bilag 14, l. 15-20).

Ovenstående citat udtaler en tilbudsleder i dialog om, hvordan hun har arbejdet med at få de professionelle med ombord på dokumentationsarbejdet. Når de professionelle indgår i et kollektiv, hvor ovenstående er en central fortælling om deres praksis, tolker jeg, at dette over tid vil påvirke deres professionelle identitet. For nye medarbejdere vil dokumentationsarbejdet fremstå som en meget central del af praksis og man kan argumentere for, at andre dele af deres praksisudøvelse, først får værdi i det øjeblik dette er dokumenteret. Dette tolker jeg som udtryk for systemverdens kolonialisering af livsverden, hvor den forståelsesorienterede handlings værdi nedskrives og først gyldiggøres gennem en målorienteret handling i form af dokumentationen.

Med den nye dokumentationspraksis formulerer de professionelle en såkaldt besøgsplan. Denne har til formål at beskrive hvert ”besøg” hos borgeren og udpensle de konkrete opgaver og den bliver dermed en guide for håndteringen af borgeren i løbet af en dag. ”Du kan jo komme ind fra gaden og så tage dig af en af vores borgere, for du kan jo bare gå ind og læse i besøgsplanen, hvad er det jeg

skal” (Bilag 10, l. 213-214). Sådan siger en professionel om én af de forandringer den nye dokumentationspraksis har medført i form af besøgsplanen. Med dette afsæt om at alle kan tage over på opgaverne, er den nye dokumentationspraksis på sin vis med til at udvande den professionelles autonomi og monopol på opgaven og der tages i denne betragtning ikke hensyn til det relationelle i det pædagogiske arbejde, hvorfor man kan argumentere for at borgeren objektgøres. Dette indikerer en øget kolonialisering af livsverden, hvor målorienterede handlinger får værdi over forståelsesorienterede handlinger (jf. 5.3.1) og hvor betydningen af relationer og det mellemmenneskelige nedprioriteres. I denne forståelse af den pædagogiske praksis, ville den professionelles opgaver kunne løses ved hjælp af professionel dømmekraft der ikke er baseret på de tertiære kundskaber, der forener et teoretisk fundament og det erfaringsbaserede herunder relationen og kendskabet til den pågældende borger, da disse underkendes ved udtalelsen om, at man kan komme ind fra gaden og løse opgaven. Dog kan man argumentere for, at dette på sin vis har været målet med besøgsplanen, da denne har haft til formål at øge effektiviteten på arbejdet, da dette har gjort det lettere for de professionelle at tage over for hinanden ved sygdom eller fravær og samtidig har gjort det lettere for vikarer at træde til (Bilag 4, feltnote 4). Dette fremstår som endnu en målorienteret handling, der øger rationaliteten i livsverden.

Implementeringsprocessen har fra forvaltningens side været åben ift. at de udover undervisningen ikke har fastlagt strategier for, hvordan den enkelte institution har skulle arbejde med dette. Dette er et eksempel på, hvordan den superviserende styringsform ser ud i praksis, hvor selvstyringen er central (Jf. 4.1.1). Denne styringsform ligger på den ene side et stort ansvar ned over den enkelte institution og dennes tilbudsleder, mens det samtidig, ved ikke at anvende en standardiseret strategi herfor, giver mulighed for at den enkelte institution tager afsæt i deres konkrete kontekst. En tilbudsleder udtrykker følgende ift. den opgave de har været stillet overfor ifm. implementeringsprocessen:

Det giver enormt store belastningsreaktioner, på et fag som i øvrigt også giver belastningsreaktioner bare ved at lave menneske arbejde. (..) Vi skal fandeme tænke os om i forhold til, hvad det er for nogle opgaver, vi smider ned i hovedet på medarbejderne. Vi bliver nødt til at sige hvordan kan vi løfte det her sammen med medarbejderne (..) så de kan bruge det som et fornuftigt værktøj uden at de bare for dårlige samvittighed over, at det er endnu et værktøj, de ikke kan bruge ordentligt og så kommer vi og ”det er også din skyld tilsynet synes, nu har vi fået en dårlig tilsynsrapport fordi i ikke kan finde ud af at dokumentere”. Det er vores ansvar (tilbudsledernes) synes jeg, men jo også forvaltningen (Bilag 9, l. 299-306).

Citatet fortæller hvordan denne styringsform, der giver uklare retningslinjer, kan medføre øget pres og belastning på de professionelle. Det stiller endvidere større krav til deres brug af professionelle skøn og dømmekraft. Brugen af disse er en central og en kendetegnende del af den pædagogiske profession, hvorfor det må formodes, at de professionelle formår at begå sig i et rum, som ikke er præget af entydige, korrekte svar og handlinger. Ikke desto mindre indikerer citatet, at de professionelle ikke trives i denne position, hvilket jeg, ud fra nedenstående citat, tolker relaterer sig til tvivl om, det råderum indenfor hvilket de har hjemmel til at udøve deres skøn (jf. 4.2.1) I citatet fortæller en professionel, hvordan de løse retningslinjer er udfordrende, idet der er en opfattelse af, at der på trods af manglende tydelighed, kan opstå uenighed om hvordan dokumentationsarbejdet skal udføres.

Det der med, at når det så bliver sagt I skal kun gøre det, hvis det giver mening, altså det det bliver nødt til at være en ordre (..) jamen det skal I gøre fordi.. Hvis det ikke giver mening, så er vi igen i det der med, at så skal vi argumentere for, hvorfor det ikke giver mening og det kan vi også godt, men hvis man så ikke synes det nede på kommunen, at det ikke giver mening, så er det jo lige vidt (Bilag 11, l. 82-86).

Den kommunikative handling der ligger i ”I skal kun gøre det, hvis det giver mening” relaterer sig ved første øjekast til en forståelsesorienteret handling, da den sker i en social kontekst i samspil mellem de professionelle og forvaltningens medarbejdere og ikke rummer hverken et målfokus eller ønsket om at overbevise de professionelle om at forvaltningens måde at gøre tingene på er den rigtige. Ikke desto mindre giver den professionelle i citatet udtryk for, at forvaltningens medarbejdere, efter den professionelle har foretaget et skøn om hvordan denne vil handle, godt kan vende tilbage til situationen og ikke være tilfreds med den professionelles skøn i en given kontekst. Dette eksempel opsummerer udfordringen ved den superviserende styringsform, idet denne står og falder på de enkelte professionelles evne til selvstyring. Endvidere påvirker den superviserende styringsform rammerne under hvilke de professionelle skal foretage sig sine skøn. Disse opleves af de professionelle som værende utydelig og disse har ikke en klar forståelse af, hvor de omkringliggende afgrænsninger for deres skøn forekommer.

Alle sammen haft en opfattelse af at der kommer helt sikkert nogen og banker os oveni hovedet når vi gør det forkert og det var sådan lidt mere en frygt det der med, altså dokumenterer jeg rigtigt eller dokumenterer jeg forkert (Bilag 15, l. 164-166).

Citaterne giver et indblik i, hvordan kompleksiteten i forvaltningens styringsform påvirker de professionelles praksis og rammebetingelser for deres praksisudøvelse. På den ene side gives der udtryk for at de professionelles råderum til at udøve deres skøn er stort, mens der på den anden side er en forventning om at, at de professionelle lever op til nogle konkrete krav. Dette er et eksempel på hvordan samfundet er dialektisk som Habermas' omtaler det (jf. 5.3), hvor samfund og individ gensidigt påvirker hinanden. Idet den professionelles udfordring af forvaltningens udstukne retningslinjer er med til at påvirke disse retningslinjer og selvsamme retningslinjerne påvirker måden hvorpå det enkelte individ udfører sin praksis. Samtidig må det formodes at udfordre de professionelles vilkår for anvendelsen af professionelle skøn, idet der med den omtalte styringsform er et uklart råderum for det. Jeg tolker, at dette må påvirke den pædagogiske profession og potentielt den pædagogiske professionsidentitet, hvis én af de kendetegnende elementer af professionen har svære vilkår under forvaltningens superviserende styringsform.

Samfundets udvikling kan siges at præge forvaltningens organisationslogik i en retning, der både orienterer sig mod det produktionsmæssige og udviklingsmæssige. Produktionslogikken kommer til udtryk ved ønsket om den standardiserede tilgang til dokumentationsarbejdet, der gerne skulle øge effektiviteten og som skulle øge målbarheden på de pædagogiske indsatser. På den anden side leder den kontinuerlige kritik af velfærdssamfundet forvaltningen til at afsøge nye metoder og værktøjer med henblik på at møde og handle på kritikken. Disse kontinuerlige forandringer har indvirkning på de rammebetingelser de professionelle udøver deres praksis under. En tilbudsleder udtrykker følgende:

Kunne de nu bare blive enige om hvad de ville og det var én ting af gangen. Så var det meget nemmere at forholde sig til i stedet for det her (Bilag 10, l. 606-607). Det er lidt det der med at man udvikler mens man går og nogle gange kunne det være meget godt at udvikle mens man stod stille og så kunne vi gå sammen med den udvikling (Bilag 10, l. 627-628).

Ovenstående citat tolker jeg som et udtryk for at forvaltningens organisationslogik til tider er domineret af den udviklingsorienterede logik. Risikoen ved denne logik kan som nævnt, medføre stress som følge af den løbende foranderlighed, der stiller krav til de professionelles omstillingsparathed (jf. 5.2.2). ”Men det er en forandring og det har været svært fordi der skal bruges så meget energi på at lære det, så folk har været flade ind imellem” (Bilag 7, l. 334-335)

Ovenstående citat udtaler en professionel. Dette tolker jeg som et udtryk for, at de professionelle er mættede af de kontinuerlige forandringer og at den udviklingsorienterede organisationslogik til tider er den dominerende.

6.2.1 Anden delkonklusion

Ovenstående analyse tegner et billede af en cirkulær bevægelse, hvor samfund, rammebetingelser og praksis gensidigt påvirker hinanden. Disse udefrakommende betingelser, kan i nogle tilfælde se ud til at påvirke den pædagogiske praksis i en retning, der giver de professionelle mindre autonomi og hvor monopolen på det pædagogiske mindskes, idet der iværksættes tiltag, der gør det nemmere for folk at komme ind og tage over på opgaver for hinanden. Dette mindsker rummet og opmærksomheden på det relationelle i det pædagogiske arbejde, hvilket indikerer en profession, der er presset af systemverdens værdier. Ligeledes indikeres dette ved udtalelser om, at udførte, pædagogiske handlinger, først får værdi, idet disse dokumenteres. Analysen tegner endvidere et billede af et professionelt felt, hvor de mange forandringer udfordrer implementeringen af den nye dokumentationspraksis og hvor de professionelle higer efter ro.

Kapitel 7 – Teoridiskussion

Specialet tager bl.a. afsæt i læringsteori der er knyttet op på sammenhæng mellem læringsforudsætninger og organisationskultur. Med dette blik på læring overser man bl.a. den rolle de professionelle samspil med hinanden samt samspillet ind til forvaltningen, spiller for deres mulighed for læring under de forvaltningsbestemte rammebetingelser. Man kunne derfor med fordel anvende Laves teori om situeret læring og legitim perifer deltagelse med henblik på at inddrage flere elementer i forståelsen af de professionelle læringsmuligheder og hermed nuancere perspektiverne herpå. Med teorien om situeret læring, der tager afsæt i tre forhold som en given læringssituation finder sted i; de involverede individer, de anvendelige redskaber samt selve aktiviteten (Merriam 2021), ville teorien kunne belyse, hvordan eksempelvis de fysiske rammer som rammebetingelse spiller ind på de professionelle læringsmuligheder eller hvordan eksempelvis det at dokumentation skal udføres på Ipad påvirker de professionelle læringsforudsætninger i arbejdet med implementeringen af den nye dokumentationspraksis. Endvidere inddrager denne teori også netop menneskene det handler om, hvorfor anvendelsen af denne kunne belyse interessante perspektiver på både det kollegiale samspils betydning for læring samt samspillet med borgerne. Erkendelse er knyttet til den praksis eller de praksisfællesskaber de professionelle indgår i samt den måde disse praksisfællesskaber er organiseret (Nielsen, 2017),

hvormed teorien både ville kunne belyse nogle af de organisatoriske aspekter af læring samt de mere lokale i form af de praksisfællesskaber de professionelle indgår i.

Selvom denne teori orienterer sig mod et socialkonstruktivistisk ståsted vil jeg argumentere for, at den alligevel vil kunne anvendes i nærværende speciale med kritisk teori som fundament, idet legitim periferhed også forholder sig til sociale strukturer og de her indbyggede magtrelationer (Lave & Wenger, 2017). Teorien kan derfor give indsigt i, hvordan adgang til læring og magt fordeles i praksisfællesskaberne på baggrund af de sociale strukturer der udspiller sig i feltet. Legitim periferhed kan agere position imellem forskellige praksisfællesskaber, hvormed dette kan blive en kilde til magt eller undertrykkelse, da denne position kan fremme eller hæmme meningsudveksling mellem disse praksisfællesskaber (Lave & Wenger, 2017).

Kapitel 8 – Konklusion

Nærværende speciale har gennem bearbejdning og analyse af den indsamlede empiri haft til formål at besvare følgende problemformulering:

Hvordan påvirker de forvaltningsbestemte rammebetingelser, særligt implementeringen af den nye dokumentationspraksis, pædagogernes praksis og handlemuligheder i kommunale institutioner hørende under Handicap- og Socialpsykiatri? Og hvordan præger rammebetingelserne de professionelles muligheder for læring i disse institutioner?

Arbejdet med dette problemfelt har vist sig komplekst og ligesom der i den pædagogiske praksis sjældent findes entydige, korrekte svar, er konklusion på dette speciale ej heller entydigt eller definitiv.

Analysen tegner et billede af, at den pædagogiske profession er under pres, idet professionen hvis kerneværdier, der handler om det mellemmenneskelige presses af et stigende fokus på målsætninger og resultatmålinger. Dette kommer både til udtryk i arbejdet med borgerne, der med den nye dokumentationspraksis skal centrere sig om målsætninger, men også ved at den selvsamme dokumentation bliver genstand for måling ift. om de professionelle løser deres opgaver tilfredsstillende. Jeg kan konkludere, at den pædagogiske profession som følge af den nye dokumentationspraksis påvirkes på en måde, hvor der kan opstå meningsløshed for de professionelle idet de oplever, at deres indsats vurderes ud fra et ikke retvisende grundlag, da den pædagogiske praksis, det relationelle og det mellemmenneskelige kan være svært at dokumentere på. Det konkluderes, at de professionelle dermed

står i et krydspres mellem krav og deres opfattelse af den egentlige kerneopgave og at dette krydspres kun intensiveres af det målorienterede fokus der ligger i hele anvendelsessigtet med dokumentationen. For nogle ser disse krav og kerneopgaver ud til at være uforlignelige, mens det for andre ikke handler om enten eller, men der imod om måden hvorpå disse skal og kan mødes i praksis. Her kan det konkluderes, at systemverdens indpas på livsverden allerede ser ud til at have haft konsekvenser for den pædagogiske profession, da analysen indikerer en forskel i forståelsen af professionsidentiteten blandt de erfarne og de nyere pædagoger.

Med den nye dokumentationspraksis påvirkes de professionelles handlemuligheder på flere måder. Jeg kan konkludere at den nye praksis på den ene side kan virke begrænsende for de professionelles handlemuligheder, idet den faste formel for dokumentation kan gøre det svært for de professionelle at indfange kompleksiteten i deres arbejde, hvorfor de professionelle kontinuerligt arbejder med at tilpasse retningslinjerne til deres borgeres behov. Med standardiserede løsninger reduceres den kreative og reflektive proces, hvorfor jeg kan konkludere, at der eksisterer en risiko for, at der med den nye dokumentationspraksis er mindre plads til færdigheder som eksempelvis refleksion, som er fremmende for den professionelle dømmekraft.

Idet råderummet for det professionelle skøn og anvendelsen af dømmekraft indsnævres, vurderer jeg, at der er risiko for en svækket professionsidentitet idet disse elementer er centrale herfor.

Den nye dokumentationspraksis er som nævnt et eksempel på systemverdens indpas på den pædagogiske profession med ønsket om at gøre denne professions praksis målbar, men når koncepter anvendes med argumentet om, at de gør det muligt at måle virkningen af pædagogiske tiltag og dermed forsvare disse på et økonomisk plan, opstår der en udfordring. De fleste koncepter er ifølge forsker Christian Aabro ikke evidensbaserede selvom de fleste af dem slår sig på at være det. Koncepterne evalueres af udbyder selv og man kan derfor stille sig kritisk overfor, hvorvidt disse formår at være objektive og neutrale i deres vurdering (Kamp, 2016). Den nye dokumentationspraksis påvirker dermed ikke nødvendigvis den pædagogiske praksis i retning af højere kvalitet eller forvaltningens reelle mulighed for at måle herpå.

De professionelle er som Illeris ville sige det ikke bare skabt til læring, men også dømt hertil (Illeris, 2020) og med de mange forandringer det pædagogiske felt hele tiden undergår findes der talrige muligheder for kontinuerlig læring og udvikling. Ikke desto mindre kan jeg på baggrund af analysen konkludere, at de professionelle er mættede af forandringer og i stedet for at gribe den mulighed for faglige udvikling, der ligger heri, kalder de professionelle på produktionslogik, der giver dem

mulighed for at hvile i nogle løsninger, der ikke kræver meget mentalt overskud fra de professionelle. Dette efterlader størst plads til den tilpasningsorienterede læring, hvilket jeg konkluderer er et vigtigt opmærksomhedspunkt ift. de professionelle, da disse må gøre sig bevidste om i denne proces, ikke at tilpasse sig ugunstige arbejdsforhold.

8.1 Specialets begrænsninger og mulig videreførelse af problemfeltet

Dette speciale forholder sig til to parter, hvor forvaltningen står på den ene side, mens de professionelle står på den anden. Et element specialet ikke belyser, er de rammebetingelser forvaltningen arbejder under, hvorfor dele af begrundelserne for deres praksis må formodes ikke at være belyst. Et videre arbejde med dette problemfelt kunne derfor med fordel være med afsæt i hvilken rolle staten spiller for de rammebetingelser som forvaltning, og dermed også de professionelle, må arbejde under.

Litteraturliste

- Aabro C. (2024, oktober). Metoder i daginstitutioner – en national kortlægning. Københavns Professionshøjskole. Lokaliseret på <https://bupl.dk/pjee/metoder-i-daginstitutioner-en-national-kortlaegning>
- Aabro, C. (2020). Pædagogers faglige meningsdannelse – i lyset af en stigende konceptudbredelse. *Tidsskrift for Professionsstudier*. 2020 (30) s. 102-111
- Andersen, N.Å., (2014). *Forvaltningen*. I Vikkelsø, S. & Kjær, P. (red.), *Klassisk og moderne organisationsteori*. (s. 431-454). Hans Reitzels Forlag
- Bech, Ulrich. (1997). *Risikosamfundet – på vej mod en ny modernitet*. København. Hans Reitzels forlag
- Bille, M. & Kamp, M (2025, januar). Eksplosion i antallet af koncepter – børneperspektivet og fagligheden kvæles. *Børn & Unge*, s. 10-13
- Bille M. & Kamp, M. (2025, januar). Eksplosion i antallet af koncepter – Vi kringler koncepterne, så de giver mening for os. *Børn & Unge*, s. 16-18
- Braun, V. & Clarke, V. (2022). *Conceptual and design thinking for thematic analysis*. American Psychological Association, s. 3-26
- Braun, V., Clarke, V. & Weate, P. (2006). *Using Thematic Analysis in Sport and Exercise Research*. I B. Smith & A. Sparkes. *Routledge Handbook of Qualitative Research in Sport and Exercise*. S. 191-205). London. Routledge
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2020). *Kvalitative metoder – en grundbog*. København: Hans Reitzels Forlag
- Dahler-Larsen, P. (2004). *Evaluerende og magt*. Magtudredningen
- Ellström, P. (2021). *Læring i spændingsfeltet mellem produktionens og udviklingens logik*. I Illeris, K. (red.), 15 aktuelle læringsteorier. (s. 247-256). Samfundslitteratur
- Ellström, P. (2017). *Læring i spændingsfeltet mellem produktionens og udviklingens logik*. I Illeris, K. (red.), 49 tekster om læring. (s. 467-476). Samfundslitteratur

- Grimen H. & Molander, A. (2024). *Profesjon og skjønn*. I Molander, A. & I. Terum, L. (red.), *Profesjonsstudier*. (s. 179-196). Universitetsforlaget
- Guldager, J. (2015). *Videnskabsteori – en indføring for praktikere*. Akademisk forlag
- Hasse, C. (2012). *Kulturanalyse i organisationer – begreber, metoder og forbløffende processer*. Samfundslitteratur
- Heggen, K. (2024). *Profesjon og identitet*. I Molander, A. & I. Terum, L. (red.), *Profesjonsstudier*. (s. 321-332). Universitetsforlaget
- Illeris, K. (2020). *Læring*. Samfundslitteratur
- Jespersen, J. (2018). Kritisk realisme. I Fuglsang, L., Olsen, P.B. & Rasborg, K. (red.), *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne – på tværs af fagkulturer og paradigmer* (s. 171-192). Samfundslitteratur
- Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (2012). *At skabe en professionel – ansvar og autonomi i velfærdsstaten*. Hans Reitzels Forlag
- Kamp, M. (2016, april). Forsker: Koncepter har tvivlsom evidens. Lokaliseret på <https://bupl.dk/paedagogik-og-profession/forskningsunivers/forsker-koncepter-har-tvivlsom-evidens>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Interview*. København: Hans Reitzels Forlag
- Lahn, L.C. & Jesen, K. (2024). *Profesjon og læring*. I Molander, A. & I. Terum, L. (red.), *Profesjonsstudier*. (s. 295-304). Universitetsforlaget
- Lave, J. & Wenger, E. (2017). Situeret læring – legitim perifær deltagelse. I Illeris, K. (red.), *49 tekster om læring* (s. 127-136). Samfundslitteratur
- Marshall, A. & Munck, C (2023, juni). Forskere: Ja, kvaliteten halter, men det er ikke pædagogernes skyld. Så stop pædagog-bashingen! Lokaliseret på <https://www.kristeligt-dagblad.dk/debat/forskere-ja-kvaliteten-halter-men-det-er-ikke-paedagogernes-skyld-saa-stop-paedagog-bashingen>
- Merriam, S.B. (2021). *Voksenlæringsteori – udvikling og fremtidsmuligheder*. I Illeris, K. (red.), *15 aktuelle læringsteorier* (s. 119-134) Samfundslitteratur
- Pedersen, C. (2017). *Om dømmekraften*. Akademisk Forlag

Pedersen, P.M. (2012). *Jürgen Habermas*. I Olesen, S. G. & Pedersen, P.M. (red.), Pædagogik i sociologisk perspektiv. (s. 144-165). VIA Systime

Rønn, C. (2006). *Almen videnskabsteori for professionsuddannelserne – iagttagelse, viden, teori, refleksion*. København. Alinea

Saltofte, M. (2016). Pædagogisk antropologi – et overblik. Hans Reitzels Forlag

Staugaard, H. J. (2023). Profession – skulle det nu være noget særligt? Samfundslitteratur

Steen, A.H. & Solberg, A.G. (2020). Arbeidsplassen som læringsarena – Kartlegging: Opfatninger av læringskultur blant Deltas medlemmer. Oslo Metropolitan university, Storby universitetet. Lokaliseret på: https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/10642/8923/AFI_FoU_2020_02_Arbeidsplassen_som_laeringsarena_NY.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Forside illustration: https://id.pngtree.com/freebackground/two-silhouettes-of-a-male-head-are-turned-away-from-each-other-on-a-black-and-white-background_1817790.html

Kapitel 9 – Artikel

Følgende, formidlende artikel er udarbejdet med henblik på at præsentere væsentlige fund fra arbejdet med dette speciale til den pågældende forvaltning, hvorfra empirien stammer.

Kunsten at dokumentere det pædagogiske

Den pædagogiske profession er i høj grad præget af en stigning i anvendelsen af koncepter (Bille & Kamp, 2025). Dette oplever også medarbejderne indenfor Handicap- og Socialpsykiatri i en Nordjysk kommune, hvor nye krav til deres dokumentationspraksis, med afsæt i konceptet VUM 2.0 bygget på værdier fra den pædagogiske tilgang recovery orienteret rehabilitering, er blevet implementeret i det foregående år. Men hvordan påvirker dette koncept de professionelles praksis og hvordan er de professionelle klædt på til at håndtere denne implementeringsproces og nye dokumentationspraksis?

Dokumentation er kommet for at blive. Det er og bliver en "skal-opgave" i en pædagogiske kontekst, hvorfor de professionelle er nødsaget til at forholde sig hertil.

"DET ER HYGGELIGST AT VÆRE SAMMEN MED BEBOERNE, SÅ KAN JEG GODT FORSTÅ DET OGSÅ ER FRUSTRERENDE, AT MAN LIGE SKAL DOKUMENTERE, FOR DET ER IKKE DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE."

Citatet, udtalt af en professionel, giver en indikation på en profession, der er i konflikt med de rammebetingelser de skal arbejde under og deres forståelse af deres professionsidentitet (Heggen, 2024). De professionelle syn på dokumentation spiller en afgørende rolle, for hvordan disse møder den nye dokumentationspraksis og dermed også på kvaliteten af det dokumenterede.

"DET KAN GODT VÆRE, AT MAN IKKE SYNES, AT DET ER DET, MAN BRUGER SIN TID BEDST PÅ, MEN SÅ ER DET STADIGVÆK NOGET MAN SKAL, (..) MEN DET ER JO KLART DET BLIVER SÅ I DET OMFANG, AT MAN IKKE SYNES DET GIVER MENING OG SÅ BLIVER RESULTATET OGSÅ DEREFTER I FORHOLD TIL DEM DER (..) VIRKELIG HAR SET LYSET I DET."

Der har fra forvaltningen eksisteret et ønske om at højne kvaliteten af dokumentationen blandt kommunens ansatte, for hvis kvaliteten af det dokumenterede ikke er høj, hvad kan man som forvaltning så egentlig bruge det til? Er det så et billede på, at fagligheden på gulvet er tilsvarende lav eller er det i højere grad et udtryk for et behov for at styrke de professionelles kompetencer i dokumentationsarbejdet?

Her foreligger et muligt opmærksomhedspunkt for forvaltningen idet dokumentation af den pædagogiske faglighed ser ud til at være en svær størrelse.

”Det er jo skide svært at dokumentere en pædagogisk praksis. Altså det er meget nemmere at dokumentere hvor meget medicin man giver (..). Det er kompliceret og fagligt udfordrende af helvede til (..) og dokumenterer sin pædagogiske praksis”.

Dokumentationen handler om mere end blot notering af hændelser på den pågældende vagt. Det handler i høj grad også om at formidle de professionelles faglighed og synliggøre den refleksivitet, der ligger bag de professionelles handlinger i samspillet med borgerne. Endvidere er det et billede på, borgernes progression eller mangel på samme og på de pædagogiske tiltag der har haft en indvirkning herpå.

Implementeringen af den nye dokumentationspraksis har haft åbne rammer og vilkår således den enkelte institution har kunne tage afsæt i deres konkrete kontekst i arbejdet med implementeringen. Denne styringsform med selvstyring som centralt element, har dog visse udfordringer, idet de selvstyrendes kompetencer indenfor det pågældende

område bliver helt centrale (Andersen, 2014).

Der opstår her et paradoks i måden hvorpå implementeringen er grebet an. På den ene side står ønsket om og behovet for at højne kvaliteten af det dokumenterede, mens der på den anden side står professionelle, der ikke ved hvordan.

”Det er altid tiden, fordi vi vil jo rigtig gerne vise hvad vi gør, og vi er jo uddannet, men (..) vi har jo intet der hedder dokumentationspraksis på pædagogseminariet”.

Når dokumentation, som en professionel her fortæller, ikke er en del af den uddannelsesmæssige læring som de får med sig, må dette læres i mødet med praksis, hvorfor de åbne rammer for implementeringen af den nye dokumentationspraksis ser ud til at udfordre implementeringen og de professionelles chance for at nå i mål med denne. Den undervisning, der blev tilrettelagt fokuserede primært på det lavpraktiske ift. dokumentationen, altså de IT-mæssige rammer hvori dokumentationen skulle udføres samt den værdimæssige baggrund herfor, hvorfor der heller ikke her var en opmærksomhed på, hvordan god dokumentationspraksis ser ud og hvordan man kan dokumentere på det pædagogiske.

Når det at dokumentere skal læres i praksis, stiller dette krav til, at der i mødet med praksis også er mulighed for at møde fagprofessionelle, der kender svarene på, hvordan det pædagogiske kan og skal dokumenteres.

”Jeg har spurgt flere af mine tilsynsførende, (..) hvordan kunne du godt tænke dig at se et godt svar eller hvordan ser et godt svar ud, og det kan de ikke svare på. Så de ved jo heller ikke engang selv hvad fanden, hvordan du dokumenterer kvalitet i fagligheden, (..) altså den faglige kvalitet i praksis.”

En tilbudsleder har søgt efter svar på, hvordan den gode dokumentation af pædagogiske praksis ser ud og forsøgte at finde svarene hos de tilsynsførende, der kommer ud for at vurdere de enkelte institutioner. Disse viser sig dog heller ikke at kunne give svar herpå, hvilket tegner et billede af, at det at dokumentere på pædagogiske praksis er lige så komplekst som den pædagogiske praksis i sig selv. Når disse svar ikke kan forefindes nogen steder, kommer ansvaret for dokumentationen til at ligge på den enkelte medarbejder, hvilket kan være en tung byrde at bære.

”Det er den enkelte medarbejder der skal bære alle opgaver og det duer ikke. Det kan de ikke. det giver enormt store belastningsreaktioner, på et fag som i øvrigt også giver belastningsreaktioner bare ved at lave menneske arbejde.”

Dette ovenstående stiller derfor krav til de professionelle om at bruge deres professionelle dømmekraft (Pedersen, 2017) og foretage professionelle skøn (Grimen & Molander, 2024), når de skal dokumentere, hvorfor det er relevant at forholde sig til det råderum indenfor hvilket de professionelle kan foretage deres skøn og de rammebetingelser forvaltningen sætter for skønssætningen. Dette råderum er dog ikke nødvendigvis statisk, da dette påvirkes af mange forskellige elementer herunder organisatoriske prioriteter og organisationskultur og man må som

professionel forholde sig til, at man arbejder på et område, hvor både politiske, økonomiske og faglige hensyn må sættes i spil i sine skøn.

Dokumentation i den pædagogiske praksis er blevet en uomgængelig del af arbejdet og med den nye dokumentationspraksis stilles der nye krav, men der åbner sig også nye muligheder. De professionelle forholder sig til en kompleks praksisvirkelighed, hvor de skal forsøge at balancere og nuancere deres dokumentation så den både repræsenterer pædagogisk refleksion og faglighed og samtidig lever op til de administrative krav hertil.

Artiklen indikerer at mere end det er modvilje mod dokumentation, der ser ud til at udfordre implementeringen af den nye praksis, er det elementer af manglende viden og fælles retning. Der tegner sig et billede at et behov for at få defineret og konkretiseret, hvad god pædagogiske dokumentationspraksis indeholder. Endvidere er der et behov for at fokusere på den fælles og kollektive indsats, så den enkelte professionelle ikke står med byrden alene.

Artiklen indikerer endvidere, at for at den nye dokumentationspraksis skal kunne bidrage til faglig udvikling må der investeres i kompetenceudvikling og sætte rammer for fælles, faglig refleksion i arbejdet hen imod at gøre den nye dokumentationspraksis til et meningsfuldt arbejdsredskab for de professionelle, hvormed man på forvaltningen formodes også at få det udbytte af den nye dokumentationspraksis som ønsket.

Artiklens litteraturliste

[https://www.sbst.dk/Media/638067900035640973/3udg_VUM_H%C3%A5ndbog_\(3313\)_Soci alstyrelsen_WEB.pdf](https://www.sbst.dk/Media/638067900035640973/3udg_VUM_H%C3%A5ndbog_(3313)_Soci alstyrelsen_WEB.pdf)

<https://www.sbst.dk/handicap/recovery-orienteret-rehabilitering>

Andersen, N.Å., (2014). *Forvaltningen*. I Vikkelsø, S. & Kjær, P. (red.), *Klassisk og moderne organisationsteori*. (s. 431-454). Hans Reitzels Forlag

Bille, M. & Kamp, M (2025, januar). Eksplosion i antallet af koncepter – børneperspektivet og fagligheden kvæles. *Børn & Unge*, s. 10-13

Grimen H. & Molander, A. (2024). *Profesjon og skjønn*. I Molander, A. & I. Terum, L. (red.), *Profesjonsstudier*. (s. 179-196). Universitetsforlaget

Heggen, K. (2008). *Profesjon og identitet*. I Molander, A. & I. Terum, L. (red.), *Profesjonsstudier*. (s. 321-332). Universitetsforlaget

Pedersen, C. (2017). *Om dømmekraften*. Akademisk Forlag

Illustration til artiklen er generet af ChatGPT